

Erfaringsopsamling: Elevernes læring og trivsel på erhvervsuddannelserne under covid-19-pandemien

Status, indsatser og fremadrettede behov

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

INDHOLD

Erfaringsopsamling: Elevernes læring og trivsel på erhvervsuddannelserne under covid-19-pandemien

1	Resumé	5
<hr/>		
2	Indledning	11
2.1	Formål og undersøgelsesspørgsmål	11
2.2	Metodisk design	12
<hr/>		
3	Status på elevernes faglighed	17
3.1	Elevernes faglige status som følge af covid-19-perioden som helhed	17
3.2	Forskellen på fagligt stærke og svage elever er blevet tydeligere i anden nedluknings- og genåbningsperiode	26
<hr/>		
4	Status på elevernes trivsel	30
4.1	Trivselsmæssig status som følge af covid-19-perioden som helhed	30
4.2	Anden nedluknings- og genåbningsperiode har medført øget mistrivsel blandt fagligt svage elever og elever med sociale eller psykiske udfordringer	32
<hr/>		
5	Indsatser til at imødegå faglige og trivselsmæssige udfordringer	37
5.1	Igangsatte indsatser på erhvervsskolerne	37
5.2	Trivselsindsatser er den mest anvendte type indsats	39
5.3	Tolærerordningen er en af de mest udbredte faglige indsatser	39
5.4	Størstedelen af skolerne har mentorordninger	40
<hr/>		
6	Anvendelse af midlertidige frihedsgrader	42
6.1	Mulighed for forlængelse af undervisningen er primært anvendt på GF2	42

6.2	Ekstraordinær skoleoplæring var nødvendig i nogle brancher	45
6.3	Ekstra forsøg er blandt andet brugt til elever, som ikke lærte tilstrækkeligt under nedlukningen	46
<hr/>		
7	Fremadrettede perspektiver	47
7.1	Fortsat brug af trivselsindsatser og mentorordninger	47
7.2	Styrkelse af elevernes praktiske kompetencer	49
7.3	Fortsat brug af virtuel undervisning	49
<hr/>		
	Appendiks A – Litteraturliste	50
<hr/>		

1 Resumé

Siden marts 2020 har de danske erhvervsskoler haft to længerevarende perioder med landsdækkende nedlukninger som følge af covid-19-pandemien. Hertil kommer en lang række lokale nedlukninger, hvor lokale smitteudbrud har lukket hele skoler eller sendt enkelte hold hjem. Desuden har undervisningens tilrettelæggelse i genåbningsperioderne været præget af mere eller mindre indgribende restriktioner som fx afstandskrav, begrænsninger, hvad angår sociale arrangementer, aktiviteter på tværs af klasser mv.

Med denne undersøgelse giver Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) et indblik i, hvordan de danske erhvervsskoler i efteråret 2021 har vurderet, at det står til fagligt og trivselsmæssigt med eleverne efter mere end halvandet år præget af kortere og længere perioder med nødundervisning som følge af covid-19-pandemien.

Undersøgelsen har følgende fokuspunkter:

- Hvad er status på elevernes faglige og trivselsmæssige situation ved starten af skoleåret 2021/2022 efter de gentagne nedlukninger og genåbninger af skolerne siden marts 2020?
- Hvilke indsats har skolerne iværksat for at håndtere de faglige og trivselsmæssige udfordringer, der måtte være opstået som følge af pandemien, og hvilke af de særlige midlertidige frihedsgrader for skoleåret 2021/2022 har de benyttet sig af?
- Hvad peger skolerne på som vigtigt at fokusere på i kølvandet på nødundervisningsperioderne for at understøtte elevernes faglige og trivselsmæssige udvikling fremover?

Undersøgelsen er gennemført på opdrag fra Børne- og Undervisningsministeriet (BUVM). Denne rapport er én ud af i alt tre rapporter fra samme undersøgelse. De øvrige to rapporter dækker de samme temaer på hhv. de gymnasiale uddannelser og grundskolerne. Rapporterne følger op på tidligere erfaringsopsamlinger fra EVA vedrørende covid-19-perioden.

Da en landsdækkende nedlukning af erhvervsskolerne blev nødvendig i marts 2020, var der tale om en ekstraordinær situation. Erhvervsskolerne skulle med kort varsel overgå fra almindelig undervisning til nødundervisning, og skolerne havde ikke haft mulighed for at planlægge nedlukningen eller forberede sig til omstillingen til fjernundervisning. Eleverne havde heller ikke haft mulighed for at forberede sig til de markant anderledes undervisningsformer, herunder de virtuelle. Første nødundervisningsperiode blev efterfulgt af en række lokale og regionale nedlukninger samt endnu en landsdækkende nedlukning i december 2021. Det har utvivlsomt været krævende for såvel ledere, lærere og elever, at nødundervisningsperioden trak ud. Covid-19-pandemien har samlet set stillet skolerne over for en ekstraordinær udfordring, som betyder, at nødundervisningen ikke kan sammenlignes i forholdet én-til-én med almindelig undervisning. Nogle af erfaringerne, som skolerne har gjort sig, vil derfor ikke være særlig relevante i en mere almindelig skolehverdag. Der er dog samtidig andre erfaringer og indsigter fra perioden, som skolerne vil kunne bruge i den videre udvikling af undervisningens organisering og tilrettelæggelse.

Eftersom pandemien fortsat udgør et meget konkret og uforudsigeligt benspænd for tilrettelæggelsen af undervisningen, er resultaterne af denne undersøgelse meget relevante for nationale og kommunale beslutningstagere samt for ledelser på erhvervsskolerne.

Om datagrundlaget

Datagrundlaget for undersøgelsen er:

- En spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesledere og lærere på erhvervsskolerne i Danmark i perioden oktober-november 2021. I alt 90 uddannelsesledere og 2.137 lærere har deltaget, hvilket giver en svarprocent hhv. 54 % for uddannelseslederne og 40 % for lærerne.
- Interview med uddannelsesledere, lærere, fastholdelseskonsulenter/vejledere og elever på fire erhvervsskoler i fire forskellige kommuner med en vis geografisk variation. Derudover er der gennemført korte telefoninterview med bestyrelsesformanden på de fire skoler. Respondenterne repræsenterer i alt syv tekniske erhvervsuddannelser: tømrer-, elektriker-, it-supporter-, datatekniker-, gastronom-, automekaniker- og smedeuddannelsen.

Resultater

Status på elevernes faglige niveau

Ledere og lærere vurderer, at covid-19-perioden har medført, at eleverne er kommet bagud i tilegnelsen af praktiske kompetencer og personlige/sociale kompetencer

55 % af lærerne vurderer, at niveauet på elevernes praktiske kompetencer enten er lidt lavere eller meget lavere efter begge perioder med nedlukninger sammenlignet med tidligere årgange. Samme billede tegner sig for elevernes sociale/personlige kompetencer, hvor eleverne blandt andet vurderes at være bagud i forhold til deres samarbejdskompetencer.

- Tre forhold ser ud til at have indflydelse på, at eleverne vurderes at være bagud i tilegnelsen af praktiske kompetencer sammenlignet med tidligere årgange: 1) Der har været kortere tid med praktisk undervisning grundet anden nedlukningsperiodes lange varighed. 2) Flere oplæringsvirksomheder har været lukkede på grund af covid-19. 3) Der har manglet sammenhæng mellem den teoretiske og praktiske undervisning, fordi den teoretiske undervisning primært har ligget i nedlukningsperioden, mens den praktiske undervisning har været gemt til genåbningen af skolerne.
- Både ledere og lærere er fortrøstningsfulde, med hensyn til at eleverne vil nå at indhente eventuelle mangler ift. deres praktiske kompetencer i løbet af deres oplæringsperioder og i den praktiske undervisning i forbindelse med anden genåbningsperiode. De vurderer således ikke, at perioderne med nødundervisning vil få langsigtede betydning for eleverne i deres videre uddannelses- og arbejdsliv.

Lærerne vurderer, at eleverne enten har haft det samme eller et højere læringsudbytte i anden nedluknings- og genåbningsperiode sammenlignet med første periode

- 34 % af lærerne vurderer, at elevernes læringsudbytte har været lidt højere (30 %) eller meget højere (4 %) i anden nedluknings- og genåbningsperiode end i første periode. 37 % af lærerne vurderer, at elevernes læringsudbytte har været det samme som i den første periode.

- I interviewene vurderer ledere og lærere, at en af de medvirkende årsager til, at eleverne har haft et højere læringsudbytte i anden nedluknings- og genåbningsperiode, er, at lærerne havde bedre forudsætninger for at gennemføre virtuel undervisning grundet erfaringerne fra første nedlukningsperiode.

Ledere og lærere vurderer, at forskellen på fagligt stærke og fagligt svage elever er blevet tydeligere i anden nedluknings- og genåbningsperiode

- Ifølge ledere og lærere har anden nedluknings- og genåbningsperiode været med til at forstærke de tendenser, som viste sig i første nedluknings- og genåbningsperiode, ved at særligt elever med faglige, sproglige, personlige eller sociale udfordringer har haft det svært fagligt. Dette kommer både til udtryk i lærernes svar i spørgeskemaundersøgelsen, såvel som i de kvalitative interview.
- Elever med stærke faglige forudsætninger har generelt klaret sig bedre gennem anden nedlukningsperiode, fordi de blandt andet har haft lettere ved at strukturere deres hverdag og arbejde selvstændigt i fjernundervisningen. Det vurderer lærerne i de kvalitative interview.
- Lærerne vurderer i de kvalitative interview, at elever med fagligt svage forudsætninger har haft en tendens til at trække sig og være mindre aktive i fjernundervisningen. Lærerne har således haft svært ved at få en fornemmelse af, hvor eleverne var i forhold til forståelsen af det faglige indhold.
- Selvom det er vurderingen blandt både lærere og elever, at de var bedre forberedte på fjernundervisningen i anden nedlukningsperiode, oplevede eleverne stadig, at det var svært at få hjælp – det gælder særligt for elever med svage faglige forudsætninger.

Status på elevernes trivsel

Lærerne vurderer, at elevernes trivsel samlet set er på samme niveau eller lavere sammenlignet med tidligere årgange

Der er blandt lærerne forskellige vurderinger af, hvilken betydning covid-19-perioden samlet set har haft for elevernes trivsel. Der er dog en overvægt af lærere, som vurderer, at elevernes trivsel enten er den samme eller lavere sammenlignet med trivslen blandt elever før 2021. I alt 35 % af lærerne vurderer, at elevernes trivsel er blevet lidt lavere i anden nedluknings- og genåbningsperiode sammenlignet med første periode. 33 % vurderer, at den er det samme. 25 % vurderer, at trivslen er blevet bedre.

- Elevernes trivsel vurderes generelt at være blevet dårligere i anden nedlukningsperiode sammenlignet med første periode. Det skyldes i høj grad periodens længde, samt at eleverne i forvejen var trætte af nedlukninger og fjernundervisning.
- Det er vurderingen, at anden nedluknings- og genåbningsperiode har forstærket eksisterende trivselsudfordringer hos eleverne. Ser man specifikt på anden nedluknings- og genåbningsperiode, viser undersøgelsen, at perioden har givet anledning til dårligere trivsel sammenlignet med første periode, ifølge ledere og lærere. Det gælder særligt blandt fagligt svage elever og elever med sociale og psykiske udfordringer.
- Nogle skoler har oplevet en stigning i andelen af elever med psykiske udfordringer efter anden nedlukningsperiode, mens andre har oplevet, at eksisterende udfordringer hos eleverne er blevet forstærket i form af fx angst og depression.

- Den kvalitative analyse viser, at selvom flere elever har haft det svært i nedlukningsperioden, er der også en gruppe af elever, som har trivedes med at være derhjemme. Det gælder fx elever med angstdiagnoser.
- Det er dog samtidig erfaringen, at nogle af de elever, der har trivedes med at være hjemme i anden nedlukningsperiode, omvendt har været udfordrede i genåbningsperioden, fordi de har skullet vænne sig til at komme i skole igen og til en hverdag præget af restriktioner og skiftende retningslinjer, hvilket har skabt utryghed.

Mulighed for at tage elever ind på skolen hjalp mod mistrivsel

- Tilbuddet om nødundervisning på skolen under anden nedlukningsperiode har været et vigtigt redskab til at mindske mistrivsel blandt eleverne.
- Ledere og lærere vurderer, at tilbuddet især har hjulpet de elever, som havde svært ved at strukturere deres hverdag, eller som oplevede ensomhed eller manglende motivation i perioden.

Frafaldsmønsteret har ændret sig som følge af anden nedlukningsperiode

- Det er vurderingen, at anden nedlukningsperiode ikke har givet anledning til et større elevfrafald, dog har skolerne oplevet, at frafaldsmønsteret har ændret sig. Det er kommet til udtryk ved, at frafaldet har været mindre undervejs i uddannelsen, men stort i slutningen af uddannelsen, ifølge ledere og lærere.
- Lærerne vurderer, at det ændrede frafaldsmønster hænger sammen med, at de ikke har haft samme mulighed for at identificere demotiverende eller fraværende elever undervejs i anden nedlukningsperiode, hvilket skyldes periodens længde og placering. Hvor første nedlukningsperiode varede kort tid og lå på et tidspunkt, hvor lærerne allerede kendte eleverne, faldt anden nedlukningsperiode således, at de skulle starte uddannelsen op med fjernundervisning. Lærerne vurderer samtidig, at ikke på samme måde har haft mulighed for at opdage elever med faglige udfordringer. Disse elever er derfor først blevet udmeldt eller overflyttet til en anden uddannelse i forbindelse med genåbningsperioden i slutningen af forløbet.

Skolernes brug af indsatser og frihedsgrader

Erhvervsskolerne har især iværksat trivselsindsatser

Elevernes trivsel og fællesskab har været, og er fortsat, et stort fokusområde for erhvervsskolerne, og det har haft indflydelse på, hvilke indsatser skolerne har iværksat på bagkant af de gentagne nedlukninger og genåbninger. Den faglige indsats, som flest skoler har iværksat, er tolærerordninger. Indsatserne er i varierende grad finansieret af de politiske midler, som i februar og juni 2021 blev afsat for at imødekomme faglige eller trivselsmæssige betydninger af covid-19-pandemien.

- Undersøgelsen viser, at de tre indsatser, som flest erhvervsskoler har igangsat, er trivselsindsatser (fx introtur, idrætsdag, trivselsgrupper mv.), mentorordninger og tolærerordninger.
- Lederne vurderer, at alle tre indsatser har bidraget positivt til elevernes trivsel og læring.
- 88 % af lederne angiver, at de har iværksat trivselsindsatser målrettet hele hold, fx introture, idrætsdage, trivselsgrupper mv.
- 72 % af lederne angiver, at de enten har igangsat eller har planer om at igangsætte mentorordninger.
- 78 % af lederne angiver, at de har igangsat eller har planer om at igangsætte tolærerordninger på deres skole. Tolærerordningen har generelt været målrettet en bred gruppe af elever.

- Tolærerordningen er primært finansieret af de politisk afsatte midler, mens trivselsindsatser og mentorordninger kun i begrænset omfang er finansieret af disse midler.

Sådan har skolerne benyttet sig af de tre frihedsgrader

- Størstedelen af erhvervsskolerne har gjort brug af muligheden for midlertidige frihedsgrader. 63 % af lederne angiver, at de har anvendt mindst én frihedsgrad, mens omkring en tredjedel (36 %) angiver, at de ikke har gjort brug af nogen af de mulige frihedsgrader.
- I alt 81 % af lederne angiver, at de har elever på deres skole, der har gjort brug af den udvidede mulighed for **uddannelsesforlængelser på grundforløbets 2. del (GF2) og hovedforløbet**. Lederne angiver, at eleverne især har gjort brug af muligheden til uddannelsesforlængelser på GF2, mens muligheden i mindre grad er blevet anvendt af elever på hovedforløbet.
- 30 % af lederne angiver, at deres skole har anvendt muligheden for **optag af elever på GF2 som et fjerde forsøg**.¹ Det vil sige, at eleverne har haft ret til at starte forfra på GF2 på samme eller anden uddannelse, selvom de allerede havde opbrugt deres eksisterende tre forsøg.
- 18 % af lederne angiver, at deres skole har gjort brug af muligheden for **ekstraordinær skoleop-læring**² for elever, hvis lærepladser har været nedlukkede som følge af covid-19.

I de kvalitative interview vurderer både ledere og lærere, at frihedsgraderne har haft en afgørende betydning for skolerne, da man har kunne igangsætte de initiativer, som man vurderede nødvendige uden at bruge tid på at søge om dispensation eller lign.

Lederne vurderer, at frihedsgraderne har bidraget positivt til elevernes læringsudbytte og fastholdelse

- Størstedelen af lederne vurderer, at muligheden for forlængelse af undervisningen på GF2 har bidraget positivt til elevernes læringsudbytte. Fx vurderer 87 % af lederne, at op til fire ugers individuel forlængelse af GF2 har haft en positiv betydning for elevernes læringsudbytte.
- 88 % af de ledere, som har gjort brug af muligheden for ekstraordinær skoleop-læring, vurderer, at muligheden i høj grad (44 %) eller i nogen grad (44 %) har bidraget til at fastholde elever i uddannelsen. Kun 13 % af lederne vurderer, at dette i mindre grad har gjort sig gældende.
- Der er blandt lederne meget forskellige holdninger til, hvorvidt muligheden for at tage GF2 igen har bidraget til at fastholde elever i uddannelsen. 42 % af lederne vurderer, at muligheden for optag af elever på GF2 i høj grad (12 %) eller i nogen grad (30 %) har bidraget til at fastholde elever i uddannelsen. 58 % af lederne vurderer samtidig, at muligheden i mindre grad (30 %) eller slet ikke (28 %) har bidraget til at fastholde elever i uddannelsen.

Perspektiver

EVA's datamateriale viser, at skolerne ønsker at fastholde eller arbejde videre med forskellige områder på den anden side af perioderne med nødundervisning:

1 Midlertidig suspendering af regel om antal forsøg på grundforløbets 2. del for elever, som har påbegyndt tredje GF2-forløb i 1. halvår 2021 (Aftale om håndtering af faglige udfordringer hos elever i grundskolen og på ungdoms- og voksenuddannelser, juni 2021).
2 Tidligere betegnet "skolepraktik".

- Skolerne ønsker et fornyet fokus på at styrke de sociale og faglige fællesskaber, herunder et fornyet fokus på at styrke elevernes samarbejdskompetencer. Skolerne er især opmærksomme på at understøtte relationer og fællesskaber mellem grundforløbseleverne og på at hjælpe elever, som kæmper med diverse psykiske udfordringer på bagkant af nedlukningerne. Skolerne vil fortsat gøre brug af trivselsindsatser og mentorordninger. På trods af at størstedelen af eleverne har fået det godt, efter de er kommet tilbage på skolen, er der en gruppe elever, som fortsat har brug for ekstra fokus, ifølge lærere og vejledere. Det gælder blandt andet de elever, for hvem covid-19-perioden har forstærket eksisterende udfordringer som eksempelvis depression og angst. 37 % af lederne angiver, at de fortsætter trivselsindsatserne i reduceret omfang, mens 35 % angiver, at de fortsætter trivselsindsatserne i det nuværende/planlagte omfang, efter bevillingen udløber.
- Skolerne vil fastholde fokus på at indhente de mangler, eleverne måtte have i forbindelse med tilegnelsen af praktiske kompetencer. Erfaringerne fra både første og anden nødundervisningsperiode er nemlig, at eleverne primært er bagud i tilegnelsen af praktiske kompetencer, ifølge lærerne. Dette gælder særligt elever på GF2, som startede deres uddannelse op under nødundervisningsperioden. På trods af at flere skoler har gode erfaringer med eksempelvis uddannelsesforlængelser eller muligheden for at starte forfra på grundforløbet, vurderer skolerne, at der stadig er behov for at styrke elevernes praktiske kompetencer. Lærerne vurderer for eksempel, at nogle elever har brug for at repetere konkrete emner eller metoder. Ekstra praktisk undervisning op til svendepreven er ligeledes et greb, som lærerne har gode erfaringer med, og som skolerne ønsker at fortsætte med fremadrettet.
- Fastholdelse af de nye erfaringer med virtuel undervisning er noget, som bliver fremhævet af skolerne. Skolerne ønsker på forskellige måder at supplere den fysiske undervisning med virtuel undervisning og virtuelle materialer som fx instruktionsfilm.

2 Indledning

I december 2020 blev den anden landsdækkende nedlukning af skoler og uddannelsesinstitutioner en realitet. Undervisningen skulle herefter endnu engang gennemføres som nødundervisning, ligesom i foråret 2020. Sårbare børn, unge og voksne under uddannelse var dog undtaget fra hjemsendelsen. Nedlukningen var begrundet i en bekymrende udvikling i smitten med covid-19.

Børne- og Undervisningsministeriet (BUVM) igangsatte en afdækning af erfaringerne med nødundervisning under den første nedlukning og efterfølgende genåbning på tværs af uddannelsesområder. Erfaringsopsamlingen blev gennemført af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), og resultaterne blev offentliggjort i februar 2021.

Denne rapport *Erfaringsopsamling: Elevernes læring og trivsel på erhvervsuddannelserne under covid-19-pandemien: Status, indsatser og fremadrettede behov* er ligeledes gennemført på opdrag fra Børne- og Undervisningsministeriet (BUVM). Rapporten er én ud af i alt tre rapporter fra samme undersøgelse. I de to øvrige rapporter har EVA undersøgt, hvilke erfaringer man har gjort sig med nødundervisning under covid-19-perioden på hhv. de gymnasiale uddannelser og grundskolerne.

Da en landsdækkende nedlukning af erhvervsskolerne blev nødvendig i marts 2020, var der tale om en ekstraordinær situation. Erhvervsskolerne skulle med kort varsel overgå fra almindelig undervisning til nødundervisning, og skolerne havde ikke haft mulighed for at planlægge nedlukningen eller forberede sig til omstillingen til fjernundervisning. Eleverne havde heller ikke haft mulighed for at forberede sig til de markant anderledes undervisningsformer, herunder de virtuelle. Første nødundervisningsperiode blev efterfulgt af en række lokale og regionale nedlukninger samt endnu en landsdækkende nedlukning i december 2021. Det har utvivlsomt været krævende for såvel ledere, lærere og elever, at nødundervisningsperioden trak ud. Covid-19-pandemien har samlet set stillet skolerne over for en ekstraordinær udfordring, som betyder, at nødundervisningen ikke kan sammenlignes i forholdet én-til-én med almindelig undervisning. Nogle af erfaringerne, som skolerne har gjort sig, vil derfor ikke være særlig relevante i en mere almindelig skolehverdag. Der er dog samtidig andre erfaringer og indsigter fra perioden, som skolerne vil kunne bruge i den videre udvikling af undervisningens organisering og tilrettelæggelse.

I læsningen af rapportens resultater er det værd at holde sig for øje, at covid-19-pandemien i skrivende stund (december 2021) fortsat udgør et konkret og uforudsigeligt benspænd for tilrettelæggelsen af undervisningen, hvor elever eller klasser løbende hjemsendes, og enkelte skoler midlertidigt må lukke pga. smitte. Derfor kan den nuværende situation ikke betragtes som en fuldstændig tilbagevenden til en almindelig undervisningshverdag. Det er altså tale om et tilbageblik på en situation, man i en vis udstrækning stadig befinder sig i.

2.1 Formål og undersøgelsesspørgsmål

Formålet med undersøgelsen er tredelt:

1. **Give en status på elevernes faglige og trivselsmæssige situation** ved starten af det nye skoleår 2021/2022
 - a. Til det er der brug for indsigt i, hvordan eleverne klarede sig igennem den anden nedlukning og genåbning – samt hvordan det oplevedes anderledes eller på samme måde som den allerførste nedlukning og genåbning i foråret 2020.
 - b. Som i den første erfaringsopsamling ses der både på eleverne generelt og på specifikke elevgrupper, herunder særligt de elever, der fik tilbud om at modtage nødundervisning på skolerne under nedlukning.
2. **Kortlægge, hvilke indsatser skolerne har igangsat** ved hjælp af bl.a. de politisk afsatte midler fra folketingets partier til håndtering af faglige og trivselsmæssige udfordringer som følge af pandemien.
 - a. Undersøgelsen giver et overblik over, hvilke typer af indsatser skolerne har valgt at igangsætte og for hvilke elever, samt indsigt i, hvorvidt og hvordan skolerne oplever, at indsatserne bidrager til at løse de udfordringer, de har identificeret.
 - b. Som led heri ses der i undersøgelsen på, hvilke udvidede, midlertidige frihedsgrader i bekendtgørelserne om nødundervisning som skolerne har benyttet sig af, begrundelserne herfor og erfaringer med dem.
3. **At give et fremadrettet** perspektiv på, hvilke generelle erfaringer skolerne tager med sig fra den efterhånden langstrakte periode præget af covid-19-pandemien, samt hvad skolerne vurderer, at der fremadrettet er brug for at understøtte elevernes faglige- og trivselsmæssige udvikling. Der vil være fokus på skolernes perspektiver på evt. at fastholde nogle af de igangsatte tiltag.

Der henvises til metodebilaget for en oversigt over undersøgelsesspørgsmålene.

2.2 Metodisk design

Samlet set bygger erfaringsopsamlingen på en kombination af kvantitative og kvalitative datakilder. Styrken ved det anvendte undersøgelsesdesign ligger i, at data trianguleres således, at undersøgelsen vha. surveydata kan tegne et bredt billede af forekomsten af praksis og erfaringer fra covid-19-perioden ud fra leder- og lærerperspektiv. Samtidig kan de kvalitative data bidrage med mere dybdegående forståelse af og konkrete eksempler på, hvad der er på spil med afsæt i perspektiver fra en lang række forskellige informanter (uddannelsesledere, lærere, vejledere og elever) på fire caseskoler.

Erfaringsopsamlingen er informeret og kvalificeret af de forudgående erfaringsopsamlinger fra covid-19-perioden, som EVA tidligere har gennemført i 2020/2021 (EVA, 2021). Det bemærkes, at datagrundlaget for denne rapport er substantielt anderledes end for de forrige erfaringsopsamlinger. Der er eksempelvis ikke indsamlet spørgeskemadata blandt elever til denne rapport. En evt. sammenligning af resultaterne med de tidligere erfaringsopsamlinger bør derfor ske med forbehold herfor.

2.2.1 Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesledere og lærere

Der er til undersøgelsen gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesledere og lærere på erhvervsskolerne i Danmark. Spørgeskemaundersøgelsen blandt uddannelsesledere er gennemført af Epinion på vegne af EVA. Spørgeskemaundersøgelsen blandt erhvervsuddannelseslærere er gennemført af EVA.

I udvælgelsen af lærere var der fokus på at sikre variation, således at de deltagende lærere både repræsenterede faglærere og grundfaglærere såvel som at der både indgik lærere, der underviste på grundforløbet og lærere, der underviste på hovedforløbet i anden nedluknings- og genåbningsperiode.

Dataindsamlingen er foregået i perioden fra september til november 2021. I alt indgår der svar fra 90 uddannelsesledere og 2.137 lærere på erhvervsskolerne. Det svarer til en svarprocent (ud af udsendelsesgrundlaget) på hhv. 54 % blandt lederne og 40 % blandt lærerne.

Repræsentativitetsanalyser viser, at spørgeskemaundersøgelsen blandt ledere overordnet er repræsentativ ift. populationen på alle undersøgte parametre, herunder hovedområde, beliggenhedsregion og skolestørrelse.

Overordnet betragtes spørgeskemadata fra lærerundersøgelsen som et godt datagrundlag for analyser af læreres erfaringer under anden nedluknings- og genåbningsperiode som følge af covid-19-pandemien, på trods af en lille underrepræsentation af lærere fra SOSU-skoler. Repræsentativitetsanalyser viser således, at analysegrundlaget er repræsentativt mht. beliggenhedsregion, mens der kan konstateres skævheder i analysegrundlaget, hvad angår skoletype (underrepræsentation af SOSU-skoler), når man sammenligner med populationen af lærere på erhvervsuddannelser. Via afprøvning af vægtning ift. skoletype kan det konstateres, at vægtning på dette parameter ikke gør en substantiel forskel for svarfordelingerne på spørgsmålene i spørgeskemaundersøgelsen. Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen blandt lærere på erhvervsuddannelserne præsenteres derfor uvægtet.

Der henvises til metodebilaget for en mere detaljeret gennemgang af repræsentativitet.

2.2.2 Casebesøg på fire erhvervsskoler

Der er gennemført casebesøg på fire forskellige erhvervsskoler. De fire caseskoler blev udvalgt med henblik på at få en god spredning i tekniske uddannelser samt i geografisk placering. Der indgår interviewpersoner fra følgende uddannelser: tømrer-, elektriker-, it-supporter-, datatekniker-, gastronom-, automekaniker- og smedeuddannelsen.

Baggrunden for, at der i denne undersøgelse har været fokus på netop uddannelser inden for det tekniske område, er, at det var disse, som i særdeleshed oplevede udfordringer i forhold til at kunne gennemføre undervisning i første nedluknings- og genåbningsperiode i 2020. Det skyldes behovet for faciliteter, udstyr og materialer til at gennemføre praktisk undervisning.

De fire caseskoler blev udvalgt på baggrund af en række screeningsinterview med ledere, som har haft til formål at afdække, om skolerne ved hjælp af bl.a. de politisk afsatte midler fra folketingets partier har igangsat indsatser til håndtering af faglige og trivselsmæssige udfordringer som følge af pandemien. Casebesøg som metode giver interviewerens mulighed for at få emnerne belyst fra forskellige aktørers vinkler og giver dermed et mere fyldestgørende billede af periodens betydning for elevernes undervisning, læring og trivsel.

Under casebesøgene er der gennemført fokusgruppeinterview blandt følgende informanter:

- **Ledere:** Enkeltinterview med uddannelsesleder.
- **Lærere:** Fokusgruppeinterview bestående af tre-seks lærere, som havde undervist i løbet af anden nedlukningsperiode. Lærerne repræsenterede forskellige fag, og bestod primært af faglærere.

- **Vejledere eller lign:** Fokusgruppe eller enkeltinterview med fastholdelseskonsulenter, vejledere, mentorer eller lignende (disse personer betegnes "vejledere" i resten af rapporten).
- **Elever:** Enkeltinterview med tre elever, som har oplevet at modtage undervisning i løbet af anden nedlukningsperiode. Eleverne har enten gået på GF2, hovedforløbet eller været i skoleoplæring i anden nedlukningsperiode.

Som supplement til casebesøgene har bestyrelsesrepræsentanter fra skolernes bestyrelser deltaget i korte telefoninterview.

Nødundervisning under gentagne nedlukninger og genåbninger i 2020 og i 2021

Formålet med denne undersøgelse er at kaste et tilbageblik og gøre status på bagkant af de to perioder med nødundervisning. I både spørgeskema og interview har vi undertiden bedt respondenterne og informanterne om at reflektere over betydningerne af den samlede periode. Dette gør vi ikke for at negligere betydningen af de enkelte perioder, men for at tage et 'helikopterperspektiv' – dels på *nedlukningerne*, som samlet set må forventes at have givet de allersværeste betingelser for elevernes læring og trivsel, dels på *genåbningerne*, som samlet set må forventes at have givet lidt bedre betingelser end nedlukningerne. Dog belyses *forskellene* på de to nødundervisningsperioder også, herunder de konkrete betingelser for nødundervisning samt udviklingen fra den første til den anden periode.

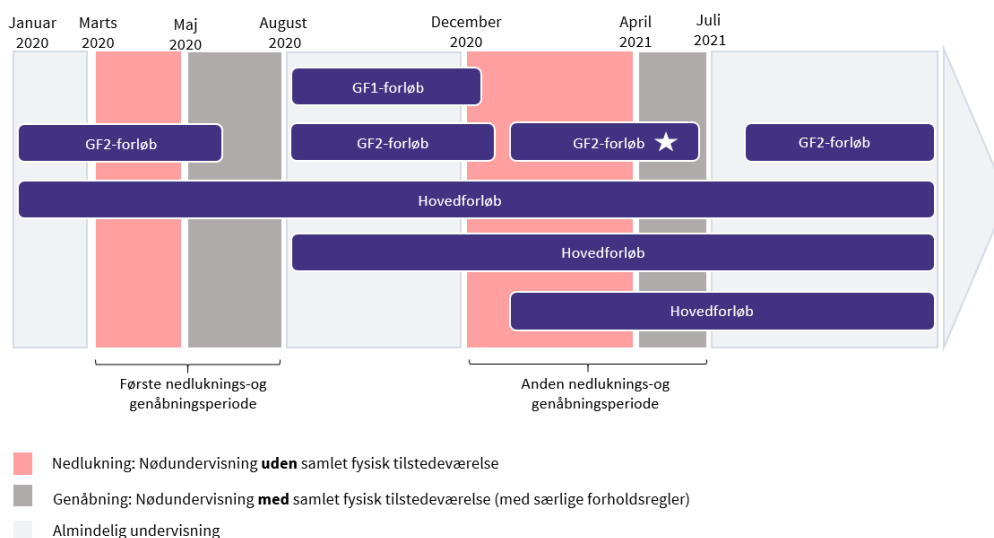
I rapporten henviser vi til den *første* nedluknings- og genåbningsperiode, som omhandler den allerførste nedlukning og genåbning, da covid-19-pandemien første gang fik betydning for erhvervsskolerne i marts 2020. Den *anden* nedluknings- og genåbningsperiode betegner nedlukningen, der strakte sig fra december 2020 til frem til den gradvise genåbning i løbet af 2021.

Ud over de nationale nedlukninger har der været nedlukninger på kommuneniveau fra foråret 2021. Ligesom der fra efterår/vinter 2021 har kunnet ske nedlukning/krav om iværksættelse af nødundervisning ved påbud fra Styrelsen for Patientsikkerhed til enkelte institutioner ved særligt høje smittetal.

Nedenstående figur 2.1 viser, hvordan nedluknings- og genåbningsperioderne faldt i hhv. 2020 og 2021, og hvordan de påvirkede hhv. GF1, GF2 og hovedforløbeleverne i de to perioder. I nærværende rapport er der pointer, der særligt knytter sig til GF2-elever, som startede op under anden nedlukningsperiode (markeret i figuren med stjerne). Undersøgelsen viser nemlig, at disse elever blev særligt påvirket i denne periode.

FIGUR 2.1

Nødundervisningsperioder på erhvervsskolerne i 2020 og 2021

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut (EVA).

Note: Figuren afspejler hovedlinjerne i de nationale nedluknings- og genåbningsperioder i 2020 og i 2021. Særligt i anden nedluknings- og genåbningsperiode har der tillige været en del lokale nedlukninger og genåbninger. Figuren viser et overblik over de typiske tidspunkter for hhv. GF1-forløbene, GF2-forløbene og hovedforløbene. Bemærk, at der er tale om en vejledende oversigt, og at der kan forekomme afvigelser på de enkelte skoler og uddannelser.

2.2.3 Undervisning i nedlukningsperioden

I undersøgelsen anvendes begreberne fjernundervisning og virtuel undervisning til at beskrive måder, hvorpå digitale og virtuelle redskaber og ressourcer har indgået i perioderne med nødundervisning. I boksen nedenfor fremgår en definition af begreberne.

Nødundervisning, fjernundervisning og virtuel undervisning

Nødundervisning

Nødundervisning er en betegnelse for den undervisning, der er blevet gennemført i perioderne med nedlukninger som følge af covid-19-pandemien. Nødundervisning kan blandt andet omfatte fjernundervisning og virtuel undervisning, herunder elevernes egen læring i hjemmet efter anvisning fra en underviser ved brug af bøger og andre relevante undervisningsmidler inklusive digitale. Nødundervisning som fjernundervisning eller virtuel undervisning kan også indebære, at eleven får hjemmeopgaver til digital aflevering og efterfølgende bedømmelse og evaluering fra underviseren. Bemærk i øvrigt at der ikke stilles ikke samme krav til nødundervisningen som til almindelig undervisning.

Fjernundervisning

Fjernundervisning er en samlebetegnelse for den undervisning, der er gennemført for de hjemsendte elever og deltagere primært i nedlukningsperioderne og nogle steder delvist i genåbningsperioderne. Fjernundervisning er tilrettelagt med en fysisk distance mellem lærere og elever/deltagere. Fjernundervisning foregår ofte, men ikke altid, som virtuel undervisning.

Virtuel undervisning

Virtuel forstås i dag typisk i betydningen ”computermedieret”. Det meste af fjernundervisningen i nedlukningsperioderne er i en eller anden grad foregået virtuelt. Det kan dreje sig om alt fra beskeder om analoge opgaver givet på en digital platform (som fx Lectio, Moodle eller Aula) til virtuelle læreroplæg. Virtuel undervisning kan både foregå synkront og asynkront.

Bemærk at begreberne fjernundervisning og virtuel undervisning dækker et felt under hastig og kontinuerlig forandring, og derfor er disse beskrivelser i sagens natur ikke nødvendigvis hverken helt dækkende eller fuldstændigt afgrænset.

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2021.

Note: Definitionen af nødundervisning er inspireret af definition i bekendtgørelse om nødundervisning (BUVM 2020a).

Note: Definitionen af virtuel undervisning er inspireret af denne artikel: <https://emu.dk/eud/corona-gode-raad-til-undervisning/gode-raad-til-virtuel-undervisning>

3 Status på elevernes faglighed

Dette kapitel belyser den vurderede betydning af de gentagne nedlukninger og genåbninger af erhvervsskolerne i løbet af 2020 og 2021 for elevernes læringsudbytte – både generelt og for forskellige elevgrupper.³ Kapitlet belyser ledere og læreres vurderinger af den faglige status i efteråret 2021, og hvilke forhold der har haft betydning herfor. Samtidig belyses elevernes egne oplevelser af deres læringsudbytte.

3.1 Elevernes faglige status som følge af covid-19-perioden som helhed

Undersøgelsen indikerer, at covid-19-perioden på forskellige måder har haft betydning for elevernes læringsudbytte. Ledere og lærere vurderer blandt andet, at eleverne er kommet bagud i tilegnelsen af praktiske kompetencer sammenlignet med tidligere årgange.⁴ Samme billede tegner sig for elevernes sociale/personlige kompetencer, hvor eleverne blandt andet vurderes at være bagud i forhold til deres samarbejdskompetencer. Ledere og lærere vurderer omvendt, at niveauet på elevernes teoretiske kompetencer er uændrede.

I de kvalitative interview fremhæver både ledere, lærere og elever, at tiden i den praktiske undervisning har været mindre end normalt. Samtidig har flere oplæringsvirksomheder været ramt af nedlukninger. Det har samlet set givet elever mindre tid til at tilegne sig praktiske kompetencer. Den kvalitative analyse viser samtidig, at det har haft en negativ betydning for elevernes læringsudbytte, at den praktiske og teoretiske undervisning har været mere opdelt end normalt.

På trods af ovenstående, er både ledere og lærere dog fortrøstningsfulde, med hensyn til at eleverne vil nå at indhente eventuelle mangler ift. deres praktiske og/eller personlige/sociale kompetencer i løbet af deres oplæringsperioder og i den praktiske undervisning i forbindelse med genåbningen. De vurderer således ikke, at perioderne med nødundervisning vil få langsigtet betydning for eleverne i deres videre uddannelses- og arbejdsliv.

3.1.1 Uddannelser og fag har haft forskellige forudsætninger i fjernundervisningen

Undersøgelsen viser, at erhvervsskolernes forudsætninger for at gennemføre fjernundervisning har været forskellige afhængig af uddannelser og fag i nedlukningsperioden. Uddannelser, som indeholder en stor andel praktisk undervisning, og som er afhængige af udstyr, maskiner, materialer

³ Gælder både GF2-elever og hovedforløbs elever.

⁴ Dette gælder elever på tværs af forløb.

mv., som eleverne ikke har haft adgang til derhjemme, har haft de største udfordringer. Det gælder fx tømreruddannelsen, smedeuddannelsen, automekanikeruddannelsen og de gastronomiske uddannelser. Omvendt har de mere teoritunge uddannelser og uddannelser, hvor store dele af den praktiske undervisning har kunnet gennemføres virtuelt, haft bedre vilkår. Det gælder bl.a. datateknikeruddannelsen, hvor en stor del af den praksisrettede undervisning har egnet sig til at foregå virtuelt.

På de uddannelser, hvor det har været muligt, har lærerne givet eleverne materialer med hjem, for at eleverne kunne øve deres praktiske færdigheder. Gastronomelever har fx fået råvarer med hjem, og automekanikerelever har fået karton, papkasser, linealer og passere med hjem til at øve pladeudfoldning. På trods af at eleverne har fået materialer mv. med hjem, er det både de interviewede lærere og elevens vurdering, at fjernundervisningen ikke har kunnet leve op til den praktiske undervisning, der kan gennemføres på skolen med adgang til værksteder, udstyr mv.

Undersøgelsen viser desuden, at også elementer af den teoretiske undervisning har været vanskelig at gennemføre virtuelt. Der er blandt andet eksempler på tømrerelever, der vurderer, at det har været særdeles vanskeligt at lære og arbejde i komplicerede tegneprogrammer i fjernundervisningen. Det skyldes, at eleverne har savnet lærerens fysiske tilstedeværelse for blandt andet at kunne se det samme på skærmen og kunne få hjælp til forståelsen af programmet og dets funktioner.

Interviewene giver ikke et entydigt billede af, hvilke grundfag der har haft de sværeste forudsætninger i fjernundervisningen. Der er dog en tendens til, at elever og lærere peger på matematikundervisningen, som særligt svær at gennemføre som fjernundervisning. Det drejer sig især om, at lærerne ofte bruger tavlen i den fysiske matematikundervisning, og det har været svært at genskabe tavlen i en virtuel form.

3.1.2 Ledere og lærere vurderer, at eleverne er bagud i tilegnelsen af praktiske kompetencer og personlige/social kompetencer sammenlignet med tidligere årgange

Spørgeskemaundersøgelsen blandt ledere og lærere viser, at eleverne vurderes at være bagud i tilegnelsen af praktiske kompetencer sammenlignet med tidligere årgange. Det gælder både i de uddannelsesspecifikke fag på GF2 og på hovedforløbet. Ledere og lærere vurderer samtidig, at perioderne med nedlukninger har medført, at eleverne er bagud i tilegnelsen af personlige/social kompetencer sammenlignet med elever fra før 2020, mens de vurderer, at niveauet på elevernes teoretiske kompetencer er uændrede.

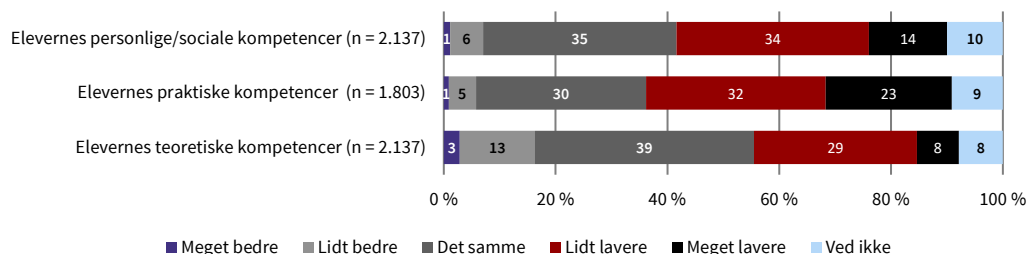
Figur 3.1 nedenfor viser lærernes vurdering af elevernes personlige/social kompetencer samt deres praktiske og teoretiske kompetencer efter de to perioder med nedlukninger og genåbninger sammenlignet med elever fra før 2020, dvs. elever, som ikke var påvirket af covid-19.

Figuren viser, at i alt 55 % af de adspurgte lærere vurderer, at niveauet på elevernes praktiske kompetencer er lidt lavere (32 %) eller meget lavere (23 %) sammenlignet med elever fra før 2020. 30% af lærerne vurderer, at elevernes praktiske kompetencer er på samme niveau som før 2020. Derudover vurderer i alt 48 % af de adspurgte lærere, at elevernes sociale/personlige kompetencer er blevet lidt lavere (34 %) eller meget lavere (14 %), end de var før 2020.

Lærernes vurdering af elevernes teoretiske kompetencer er mere positiv. Ifølge størstedelen af lærerne (i alt 55 %) er niveauet på elevernes teoretiske kompetencer enten på det samme som før 2020 (39 %), lidt bedre (13 %) eller meget bedre (3 %). Samme tendenser ses i ledernes vurderinger i spørgeskemaundersøgelsen.

FIGUR 3.1

Lærernes vurdering af deres nuværende elevers forskellige kompetencer i forhold til elever fra før 2020?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt lærere på erhvervsuddannelser, Danmarks Evalueringsinstitut, 2021.

Note: Spørgsmålet om elevernes praktiske kompetencer er kun stillet til lærere, som underviser i uddannelsesspecifikke fag.

Note: Svarende dækker både almene fag/grundfag og i uddannelsesspecifikke fag.

Den kvalitative analyse viser, at særligt tre forhold ser ud til at være medvirkende til, at eleverne vurderes at være bagud i tilegnelsen af praktiske kompetencer sammenlignet med tidligere årsgange. Det gælder følgende forhold:

- Der har været kortere tid med praktiske undervisning grundet anden nedlukningsperiodes varighed.
- Flere lærepladser har været nedlukkede.
- Der har manglet sammenhæng mellem den teoretiske og praktiske undervisning.

Disse tre forhold vil blive uddybet i det følgende.

Kortere tid med praktiske undervisning grundet anden nedlukningsperiodes varighed

På tværs af de kvalitative interview med ledere, lærere og elever vurderes det, at der samlet set har været kortere tid med praktisk undervisning i anden nedluknings- og genåbningsperiode end normalt. Det skyldes især to forhold. For det første har undervisningen på de fleste af uddannelserne været opdelt således, at eleverne har haft teoretisk fjernundervisning⁵ i nedlukningsperioden og praktisk undervisning, da de måtte komme tilbage på skolen i genåbningsperioden. Ifølge lærere og ledere har skolerne valgt denne opdeling, fordi det på flere uddannelser ikke har været muligt at gennemføre praktisk undervisning som fjernundervisning pga. manglende adgang til værksteder, udstyr, materialer mv. Det andet forhold, som har haft betydning for, at tiden i den praktiske undervisning har været mindre, er, at anden nedlukningsperiode havde en varighed, som medførte, at der kun var kort tid tilbage af skoleåret, da eleverne måtte komme tilbage på skolen i genåbningsperioden.

5 Fjernundervisning er en samlebetegnelse for den undervisning, der er gennemført for de hjemsendte elever og deltagere primært i nedlukningsperioden og nogle steder delvist i genåbningsperioden. Fjernundervisning er tilrettelagt med en fysisk distance mellem lærere og elever/deltagere. Fjernundervisning foregår ofte, men ikke altid, som virtuel undervisning.

Flere lærepladser har været nedlukkede

Udover at eleverne i skoleforløbene har haft kortere tid med praktisk undervisning, er der elever, som enten har mistet deres læreplads, eller som ikke har haft mulighed for at komme fysisk på arbejde som følge af nedlukninger.⁶ Et eksempel på sidstnævnte er elever i virksomhedskantiner, hvor driften gik midlertidigt i stå pga. hjemsendelse af virksomhedens medarbejdere. Alt i alt har perioden givet nogle elever meget begrænsede muligheder for at få praktiske erfaringer med deres fag. Blandt de interviewede elever er der en oplevelse af, at det har været nødvendigt at indhente store dele af den praktiske undervisning, da de kom tilbage på skolen i genåbningsperioden, og at tiden i den praktiske undervisning har været presset.

Der har manglet sammenhæng mellem den teoretiske og praktiske undervisning

Det sidste forhold, som ser ud til at have betydning for, at eleverne vurderes at være bagud i tilegnelsen af praktiske kompetencer, som følge af perioderne med nedlukninger, er, at opdelingen i perioder med teoretisk og praktisk undervisning har været en udfordring i forhold til at få skabt den nødvendige kobling mellem teori og praksis. Både ledere, lærere og elever vurderer, at dette har haft en negativ betydning for elevernes læringsudbytte.

En leder forklarer, hvordan det, at den praktiske undervisning har været gemt til, at eleverne kom tilbage på skolen i anden genåbningsperiode, har medført en afkobling mellem den teoretiske og praktiske undervisning:

Eleverne manglede at bruge hænderne. Det svarer næsten til at sige til folk: ”Du skal lære at spille blokfløjte, men du får ikke fløjten før om tre måneder.” Der er virkelig langt fra at lære noget, man skal gøre med hænderne, til at få det fortalt.

Leder

Det er vurderingen blandt eleverne, at de har savnet vekselvirkningen mellem den teoretiske og praktiske undervisning, som normalt kendetegner uddannelsernes opbygning. Det er desuden et gennemgående perspektiv blandt eleverne, at det har været svært at få den teoretiske undervisning til at sætte sig ordentligt fast, fordi de ikke ”har haft tingene i hænderne”, sideløbende med at de har lært teorien. Om dette fortæller en elev på tømreruddannelsen:

Nogle tænker mere praktisk, end de er teoretiske. Man får mange aha-oplevelser, når man står og snører op og saver nede i værkstedet. Fordi så ser man lige pludselig: ”Nå det er det, der menes med det her opsøring af den her streg”. Så det har meget været de her sammenkoblinger på uddannelsen af den teoretiske og den praktiske del, der har manglet.

Elev

Det er desuden et perspektiv blandt eleverne, at de oplevede at have glemt dele af den teoretiske undervisning, da de kom tilbage på skolen i genåbningsperioden og skulle bringe teorien i anvendelse i den praktiske undervisning. Det skyldtes, at den teoretiske undervisning lå langt tilbage i deres hukommelse. Der er eksempler på lærere, der vurderer, at det har været tydeligt, at eleverne ikke havde oparbejdet rutiner i det praktiske arbejde, og at de havde vanskeligt ved at gå til opgaverne i den praktiske undervisning, da de kom tilbage på skolen i genåbningsperioden. Om dette forklarer en lærer:

6 I forbindelse med covid-19-pandemien blev der indført restriktioner som især fik betydning for kultur- og oplevelsesindustrien. Derudover blev statslige medarbejdere og nogle private ansatte hjemsendt i en længere periode.

Man kunne godt se på det praktiske arbejde, der blev udført, at eleverne manglede lidt den progression, der ville have været i, at de havde lavet noget tidligt i forløbet og noget lidt senere. Det hele blev meget sammenpresset sådan: ”Nu gør vi det bare, sæt i gang”. Og eleverne sagde: ”Jamen vi har ikke lært...”, og som lærer svarede man: ”Jo jo, det fik I engang for otte uger siden, da I sad derhjemme”.

Lærer

3.1.3 Lærerne vurderer, at eleverne er bagud i tilegnelsen af personlige/socialle kompetencer og samarbejdskompetencer oven på perioderne med nedlukninger

Udover at eleverne vurderes at være bagud i tilegnelsen af praktiske kompetencer oven på de gentagende nedluknings- og genåbningsperioder, vurderer lærerne, som tidligere beskrevet, at perioderne med nedlukninger også er gået ud over elevernes personlige/socialle kompetencer.

Figur 3.1 i afsnit 3.1.2. ovenfor viser, at 48 % af lærerne vurderer, at elevernes personlige/socialle kompetencer enten er lidt lavere (34 %) eller meget lavere (14 %) sammenlignet med elever fra før 2020.

I de kvalitative interview kommer både ledere og lærere med forskellige eksempler på, hvordan det kommer til udtryk, at eleverne er bagud i tilegnelsen af personlige/socialle kompetencer efter perioderne med nedlukninger sammenlignet med elever fra før 2020. De interviewede lærere vurderer, at særligt de nye grundforløbselever har været bagud i forhold til deres sociale kompetencer oven på anden nedlukningsperiode. Det skyldes ifølge lærerne, at eleverne er startet deres uddannelse op med at have fjernundervisning, hvilket har gjort det vanskeligere for eleverne at falde til på uddannelsen end tidligere hold. Grundforløbseleverne har således ikke haft samme muligheder for at opbygge sociale relationer til hinanden fra uddannelsens start. Lærerne vurderer, at dette er gået ud over elevernes evne til aktivt at indgå i et holdfælleskab. Det er blandt andet kommet til udtryk, ved at grundforløbseleverne har haft sværere ved at have faglige diskussioner med hinanden i undervisningen, ifølge lærerne.

Lærerne vurderer også, at eleverne har haft svært ved at finde hinanden socialt, da de kom tilbage på skolen i genåbningsperioden, hvilket er gået ud over deres samarbejdskompetencer. Denne problematik gælder både grundforløbselever og elever på hovedforløbene, som primært kender hinanden fra den virtuelle fjernundervisning. Om dette forklarer en lærer:

Det, der har haltet mest efter, det er jo de sociale relationer, som de jo ikke har til hinanden, når de møder ind. Altså efter de der fem uger, så er der jo et H1-hold, som stort set ikke kender hinanden. Og det synes jeg har været svært. At få den der ting bygget op på værkstedet, fordi det er jo et samarbejdsfag: ”Hjælp lige her, hold lige her, hent lige den, nu skal vi lige være to om det her, fordi det er tungt, det er farligt”. Og der er de meget mere sådan, når de skal starte op, de er sådan meget individuelle elever, der møder ind.

Lærer

Ud over manglen på samarbejdskompetencer, som læreren i citatet peger på, er det også lærernes vurdering, at en gruppe af eleverne har manglet de fornødne studiekompetencer til at komme godt i gennem perioden med fjernundervisning. Det drejer sig især om elevernes evne til at strukturere deres tid og besiddelsen af den fornødne selvdisciplin, som det kræver at skulle arbejde selvstændigt en stor del af tiden. Dette har særligt været udfordrende blandt grundforløbseleverne, som ikke har fået oparbejdet gode rutiner i, hvad det vil sige at gå på en erhvervsuddannelse, vurderer lærerne.

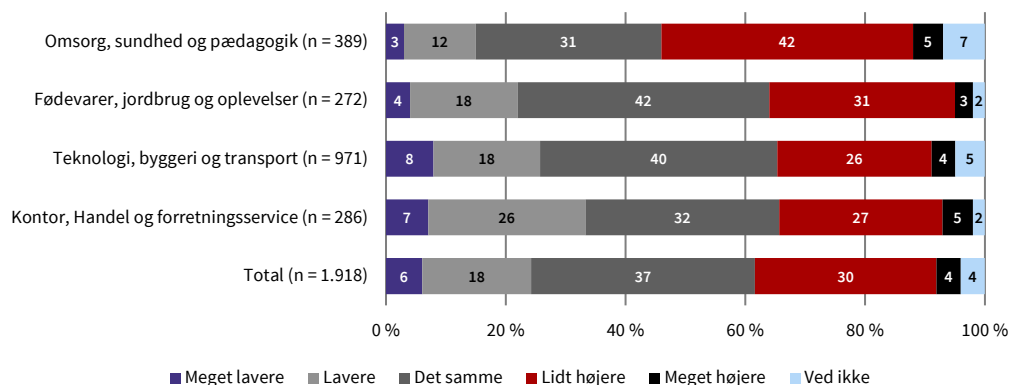
3.1.4 Den samlede elevgruppe vurderes enten at have haft det samme eller et højere læringsudbytte i anden nedluknings- og genåbningsperiode sammenlignet med første periode

Sammenligner man første og anden nedluknings- og genåbningsperiode, er der en overvægt af lærere, der i spørgeskemaundersøgelsen vurderer, at elevernes læringsudbytte i anden nedluknings- og genåbningsperiode enten har været højere eller svaret til elevernes læringsudbytte i første periode.

Figur 3.2 herunder viser lærernes vurdering af forskellige elevgruppers læringsudbytte i anden nedluknings- og genåbningsperiode sammenlignet med den første periode. I alt 34 % af lærerne vurderer, at læringsudbyttet for den samlede elevgruppe var lidt højere (30 %) eller meget højere (4 %) i anden nedluknings- og genåbningsperiode. Derudover vurderer 37 %, at den samlede elevgruppes læringsudbytte var det samme som i den første periode. Der er dog også en væsentlig andel, svarende til hver fjerde lærer (24 %), som vurderer, at den samlede elevgruppes læringsudbytte enten var lidt lavere (18 %) eller meget lavere (6 %) i anden nedluknings- og genåbningsperiode end i første periode.

FIGUR 3.2

Lærernes svar på spørgsmålet ”Hvordan vil du vurdere den samlede elevgruppes læringsudbytte i anden nedluknings- og genåbningsperiode (2021), sammenlignet med første nedluknings- og genåbningsperiode (2020)?” – Fordelt på hovedområde

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt lærere på eud, Danmarks Evalueringsinstitut, 2021.

Note: Ledere, som har angivet ”Jeg har ikke denne type elever”, indgår ikke i resultaterne i figuren.

Note: En chi2-test viser, at der er statistisk signifikant sammenhæng mellem det hovedområde læreren primært underviser indenfor og deres vurdering af den samlede elevgruppes læringsudbytte i anden nedluknings- og genåbningsperiode (P=0,000).

Note: Figuren inkluderer afrundede værdier, hvormed resultaterne ikke summer til 100 %.

Lærernes svar indikerer, at anden nedluknings- og genåbningsperiode især var sværere på hovedområdet ”kontor, handel og forretningservice” sammenlignet med første. Her svarer i alt 33 % af lærerne, at den samlede elevgruppe læringsudbytte var meget lavere (7 %) eller lavere (26 %) i anden nedluknings- og genåbningsperiode sammenlignet med første. For de andre områder gør det sig gældende for 16-26 % af lærerne. En forklaring på dette kan være, at det merkantile område var mindre udfordret i første periode, mens de andre områder også dengang oplevede, at elever-

nes læring var negativt påvirket på grund af begrænsningerne for praktisk undervisning i nedlukningsperioden (EVA 2020). Området for Omsorg, sundhed og pædagogik er derimod det område, hvor den største andel af lærere (i alt 47 %) svarer, at elevernes læringsudbytte var højere (42 %) eller meget højere (5 %) sammenlignet med første.

Ovenstående resultater er et udtryk for lærernes overordnede vurdering af alle deres elever. Figuren illustrerer således ikke de forskelle, der måtte være på tværs af uddannelser og årgange. Nogle af disse forskelle vil blive belyst nærmere igennem rapporten.

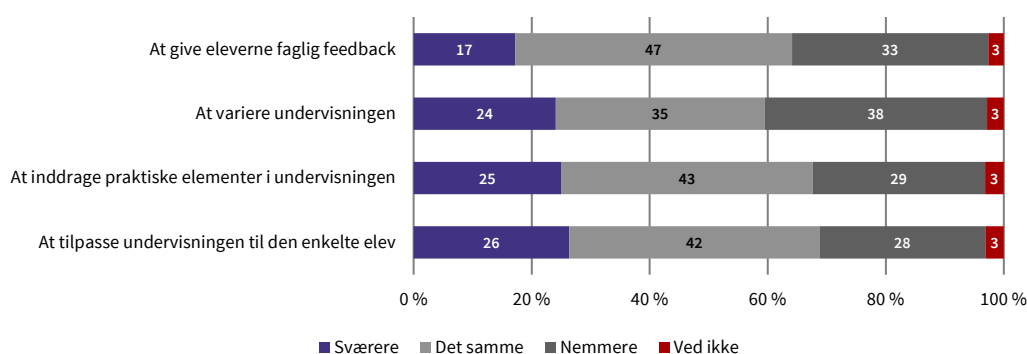
3.1.5 Lærerne er blevet bedre til at tilrettelægge og gennemføre fjernundervisning i anden nedlukningsperiode

Den kvalitative analyse viser, at særligt et forhold ser ud til at være medvirkende til, at flere elever vurderes at have haft et højere læringsudbytte i anden nedlukningsperiode sammenlignet med første periode. Det gælder det forhold, at lærerne er blevet bedre til at tilrettelægge og gennemføre fjernundervisning i anden nedlukningsperiode, fordi de har kunnet trække på erfaringerne fra første periode. Det er desuden vurderingen, at både lærere og elever var bedre forberedte på situationen i anden nedlukningsperiode og derfor hurtigt kunne omstille sig til fjernundervisningen.

I spørgeskemaundersøgelsen er der lærere, der giver udtryk for, at det var nemmere at undervise i anden nedlukningsperiode sammenlignet med første nedlukningsperiode. For eksempel angiver 38 % af lærerne, at det var nemmere at variere undervisningen, og 33 % angiver, at det var nemmere at give eleverne faglig feedback, sammenlignet med hhv. 24 % og 17 % af lærerne, der vurderer, at det var sværere. Dette fremgår af figur 3.3 herunder:

FIGUR 3.3

Lærernes svar på spørgsmålet "Har følgende været nemmere eller sværere i din undervisning i anden nedlukningsperiode (vinter 2020-forår 2021), sammenlignet med første nedlukningsperiode (forår 2020) (n = 1.918)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt lærere på erhvervsuddannelser, Danmarks Evalueringsinstitut, 2021.
Note: Figuren inkluderer sammenlagte svarkategorier. De oprindelige svarkategorier i spørgeskemaet lød 1: "Meget sværere"; 2: "Lidt sværere"; 3: "Det samme"; 4: "Lidt nemmere"; 5: "Meget nemmere". 6: "Ved ikke".

Figuren viser også, at omkring hver tredje lærer vurderer, at det har været nemmere at inddrage praktiske elementer i undervisningen (29 %) og tilpasse undervisningen til den enkelte elev (28 %) i anden nedlukningsperiode. Der er dog også lærere, svarende til ca. hver fjerde lærere, som vurderer, at det var sværere.

Samlet set vurderer lærerne dog, at kvaliteten af deres undervisning var bedre i anden nedlukningsperiode sammenlignet med første nedlukningsperiode. I alt vurderer 88 % af lærerne, at deres undervisning var af højere (47 %) eller af samme kvalitet (41 %) sammenlignet med første nedlukningsperiode. De resterende 12 % vurderer, at undervisningen var af lavere kvalitet (se tabel 1.1 i tabelbilaget).

I de kvalitative interview giver lærerne en række forskellige eksempler på, hvordan de er blevet bedre til at tilrettelægge og gennemføre undervisning i anden nedluknings- og genåbningsperiode. Lærerne vurderer blandt andet, at de er blevet bedre til at udnytte de didaktiske og pædagogiske muligheder i forskellige programmer, og at de er blevet mere bevidste om, hvilke typer af undervisning der bedst egner sig til det virtuelle format.

Det er tilmed lærernes vurdering, at de er blevet mere teknisk kompetente i forhold til at bruge de digitale muligheder i undervisningen. Dertil kommer, at der i første nedlukningsperiode blev udviklet flere gode undervisningsmaterialer, som lærerne har kunnet trække på i deres undervisning i anden nedlukningsperiode. Lærerne har således ikke skullet opfinde lige så meget fra bunden.

Det er et gennemgående perspektiv blandt lærerne, at de i anden nedlukningsperiode er blevet mere opmærksomme på i højere grad at udvikle og anvende instruerende materialer til eleverne, fx i form af videoinstruktioner. Dette har været en øjenåbner for flere lærere, fordi det har givet eleverne mulighed for at arbejde mere selvstændigt. Eleverne er således ikke gået i stå i opgaveløsningen, hvis læreren ikke har haft tid til at hjælpe dem.

Lærerne er desuden blevet mere opmærksomme på at variere undervisningen i anden nedlukningsperiode for eksempel ved at inddrage gruppearbejde. Ifølge lærerne har gruppearbejdet især været et redskab til at aktivere eleverne i fjernundervisningen. Det er dog et perspektiv blandt nogle elever, at gruppearbejde har fyldt for meget, og at det er gået ud over deres læringsudbytte. Dette perspektiv er især fremtrædende blandt elever, som oplever at være på et højere fagligt niveau end deres gruppemedlemmer, og som derfor har været dem, der skulle "drive gruppearbejdet frem", mens de selv har manglet faglig sparring og inspiration.

3.1.6 Elever har manglet motivation i fjernundervisningen

Selvom lærerne vurderer, at de er blevet bedre til at tilrettelægge og gennemføre virtuel undervisning i anden nedlukningsperiode, er det et udbredt perspektiv blandt både de interviewede ledere, lærere og eleverne selv, at eleverne har haft svært ved at opretholde motivationen i fjernundervisningen i anden nedlukningsperiode. Manglen på motivation skyldes en række forskellige forhold.

Et af de forhold, som særligt fremhæves blandt de interviewede ledere og lærere, er, at flere af eleverne har orienteret sig mod en praktisk uddannelse, fordi de lærer bedst med hænderne. Det vurderes, at fjernundervisningen har været særligt udfordrende for disse elever. Ifølge de interviewede elever handler manglen på motivation i perioden med fjernundervisning blandt andet om, at de har savnet inspiration i form af at se andre elever arbejde og løse opgaver. Eleverne vurderer i forlængelse heraf, at de har sparret mindre med hinanden, end de normalt ville have gjort, fordi de har følt sig mindre tætte på hinanden og dermed haft sværere ved at række ud.

Manglen på motivation skyldes desuden, at en gruppe af elever har oplevet fjernundervisningen som meget komprimeret. De interviewede elever vurderer, at det har været svært at tage så meget teoretisk stof ind på én gang, hvilket de oplever er gået ud over deres tilegnelse af stoffet. Eleverne vurderer i forlængelse heraf, at de i fjernundervisningen har manglet pauser i form af perioder med praktisk undervisning til at bearbejde det teoretiske stof. Om dette forklarer en elev:

Man har måske heller ikke haft helt så meget tid til ligesom at fordøje det, man har lært, fordi det er blevet lidt mere komprimeret. Fordi lige så snart vi havde afleveret en ting, så skulle man starte på den næste. Og så når man har afleveret den, så fik man rettelsen fra den første tilbage, og så skulle man ligesom jonglere mellem de to ting.

Elev

Citatet belyser også en anden central pointe, som handler om, at eleverne har haft en oplevelse af, at lektiebyrden har været stor i perioden med fjernundervisning, hvilket flere har oplevet som demotiverende. Det skyldes, at undervisningen ikke er blevet opbrudt af dage med praktisk undervisning. Det har bidraget til, at tiden til at lave lektier og afleveringer har været mindre og mere komprimeret end normalt. Det er desuden et perspektiv blandt de interviewede lærere, at det har været et stort arbejde at rette elevernes opgaver og give ordentlig feedback på grund af den tidsmæssige tæthed mellem afleveringerne.

På trods af at det er et perspektiv blandt en gruppe elever, at de oplevede fjernundervisningen som komprimeret, er det samtidig et perspektiv blandt nogle af de interviewede elever, at de oplevede at få mere styr på stoffet i fjernundervisningen, fordi de arbejdede mere koncentreret med det samme indhold over længere tid. Dette perspektiv gælder dog særligt for elever med stærke faglige forudsætninger.

3.1.7 Elever og lærere er bekymrede for svendeprøven

Det er et udbredt perspektiv blandt de interviewede elever, at de oplever et pres, når de tænker på deres forestående svendeprøve oven på anden nedlukningsperiode. Det skyldes især, at eleverne har haft mindre undervisning i de praktiske fag end normalt. Der er dog også eksempler på elever, som ikke forbinder svendeprøverne med særlig bekymring.

Flere af de interviewede lærere udtrykker på samme måde bekymring for elevernes forestående svendeprøve. Det skyldes blandt andet, at lærerne har oplevet, at eleverne har manglet en dybdegående forståelse af det faglige stof. Lærerne vurderer for eksempel, at på trods af at flere elever har tilegnet sig en vis teoretisk forståelse af stoffet, har de manglet en dybdegående forståelse af og erfaring med det, de har med at gøre. En lærer forklarer, hvordan han forudser, at eleverne får behov for mere hjælp til at klare svendeprøven end normalt:

Jeg synes godt, at man kan mærke det [at eleverne har haft meget fjernundervisning]. Sætter du dem til at lave en praktisk opgave, så tror jeg sgu ikke, at de kan, for at være helt ærlig. Løbet er kørt. Så til svendeprøven, når de kommer ind, jamen så skal de jo op og forsvare det, de har haft på modulet. Og der må vi så hjælpe dem lidt, så godt vi kan. Vi skal jo ikke lave deres svendeprøve, det skal de jo selv kreere et eller andet sted. Men selvfølgelig vil vi hjælpe alt det, vi kan inden for retningslinjerne.

Lærer

Der er omvendt også eksempler blandt de interviewede lærere på, at de har erfaringer med at udvikle svendeprøver for elever, som har været hjemsendte i anden nedlukningsperiode. En gruppe af disse lærere vurderer, at eleverne har klaret sig lige så godt til svendeprøven som tidligere elever, der ikke har været påvirkede af nedlukninger. Nogle lærere fremhæver, at særligt elevernes teoretiske kompetencer har været stærke til svendeprøven oven på anden nedlukningsperiode.

3.1.8 Ledere og lærere vurderer, at elever vil indhente manglende læringsudbytte

Til trods for at både ledere, lærere og elever udtrykker bekymring for, at elevernes læringsudbytte samlet set har været mindre – særligt oven på anden nedluknings- og genåbningsperiode – er hverken ledere eller lærere bekymrede for deres nuværende elever på den lange bane. De vurderer ikke, at perioderne med nedlukninger vil få langsigtet betydning for eleverne i deres videre uddannelses- og arbejdsliv.

Ledere og lærere vurderer, at eleverne vil kunne indhente de praktiske kompetencer, som de ikke har haft lige så lang tid til at tilegne sig grundet mindre tid afsat til den praktiske undervisning og for nogle mindre tid på deres lærepladser. Derudover har skolerne haft øget fokus på at give eleverne mulighed for at indhente de manglende praktiske kompetencer i forbindelse med genåbningen. Dette uddybes nærmere i kapitel 5 og 6.

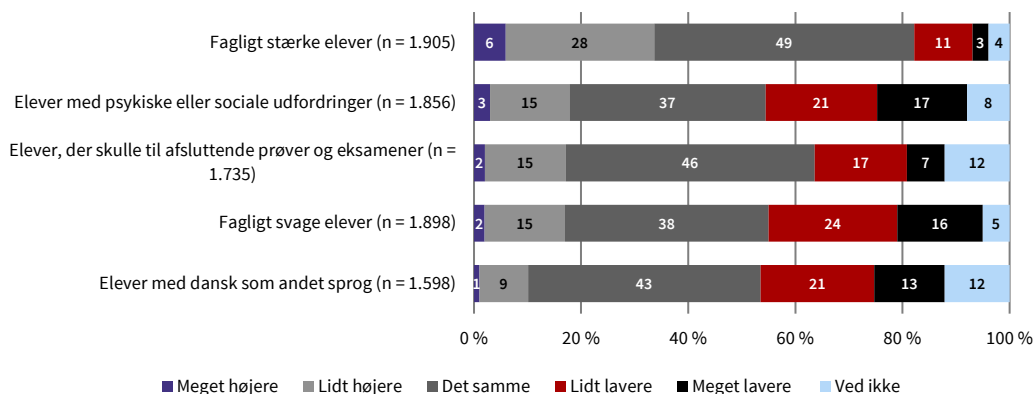
3.2 Forskellen på fagligt stærke og svage elever er blevet tydeligere i anden nedluknings- og genåbningsperiode

Resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen og de kvalitative interview peger på, at anden nedluknings- og genåbningsperiode har været med til at forstærke de tendenser, som viste sig i første nedluknings- og genåbningsperiode, hvor lærerne i de kvalitative interview vurderede, at særligt elever med faglige eller personlige udfordringer var mest udfordrede ift. det faglige. Hvorimod lærerne vurderede, at elever med fagligt stærke forudsætninger klarede sig godt igennem perioden (EVA, 2021).

Som det fremgår af figur 3.4 herunder, indikerer lærernes svar i spørgeskemaundersøgelsen, at denne udfordring kun er blevet forstærket i anden nedluknings- og genåbningsperiode. For eksempel vurderer i alt 40 % af lærerne, at fagligt svage elever har haft et lidt lavere (24 %) eller meget lavere (16 %) læringsudbytte i den anden periode sammenlignet med den første periode. Samme mønster gør sig gældende i lærernes vurdering af læringsudbyttet for elever med dansk som andet sprog og elever med psykiske eller sociale udfordringer.

FIGUR 3.4

Lærernes vurdering af forskellige elevgruppers læringsudbytte i anden nedluknings- og genåbningsperiode (2021), sammenlignet med første nedluknings- og genåbningsperiode (2020)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt lærere på erhvervsuddannelser, Danmarks Evalueringsinstitut, 2021.
Note: Lærere, som har angivet "Jeg har ikke denne type elever", indgår ikke i resultaterne i figuren.
Note: Figuren inkluderer afrundede værdier, hvormed resultaterne ikke altid summer til 100 %.

På tværs af de kvalitative interview med lærere og ledere er det ligeledes et gennemgående perspektiv, at anden nedlukningsperiode har tydeliggjort forskellene mellem elever med stærke og svage faglige forudsætninger. Det er både ledere og læreres vurdering, at elever med stærke faglige forudsætninger generelt har klaret sig lettere gennem anden nedluknings- og genåbningsperiode end elever med svage faglige forudsætninger. En lærer fortæller her om, hvordan elever med et stærkt fagligt udgangspunkt har klaret sig bedre gennem perioden:

Vi har elever, der er kommet ind ad døren, som er naturtalenter. Altså de er bare dygtige, og det er de lige meget, hvad de bliver udsat for, eller hvad man skyder imod dem, så er de bare par-tout dygtige. Men så er der, hvad kan man kalde dem, gennemsnitseleverne, der synes jeg faktisk, at de halter efter på flere planer.

Lærer

Forskellen på, hvordan eleverne har klaret sig i fjernundervisningen, er ifølge lærerne særligt kommet til udtryk ved, hvor aktive eleverne har været i undervisningen. Den gennemgående tendens har været, at de fagligt stærke elever har "hængt på" i fjernundervisningen på samme måde, som de normalt ville gøre i den fysiske undervisning. Det har været tydeligt for lærerne, at de fagligt stærke elever har kunnet følge med i undervisningen, ved at eleverne har deltaget aktivt i diskussioner ved at markere sig med håndsoprækninger, stille spørgsmål m.m. Det har givet lærerne en fornemmelse af, hvor eleverne var i deres forståelse af stoffet.

De interviewede elever vurderer, at fjernundervisningen har krævet noget andet og mere af dem end den fysiske undervisning. De vurderer blandt andet, at det har været nødvendig at gøre en ekstra indsats for at tilegne sig stoffet, fx ved at arbejde videre med opgaverne uden for den fælles undervisningstid. En elev fortæller:

Personligt har jeg været god til selv at sige, at jeg skal tage fat i det, jeg skal lære det. Men det er ikke alle, der gør det. Så der er muligvis mange, der vil sige, at de ikke har lært det, de skulle, fordi de ikke har haft den der fysiske undervisning, hvor der er en lærer, der rent faktisk tager fat på dig og siger: "Lær det her". Så man skal være meget god til selv at sige, at det her, det skal læres, når man har fjernundervisning.

Elev

Eleven forklarer i citatet, hvordan han vurderer, at perioden med fjernundervisning har krævet en særlig indsats af eleverne. Det er dog ikke alle elever, der har haft evnen eller viljen til at gøre en ekstra indsats for at sikre deres læringsudbytte, ifølge lærerne. Blandt elever med fagligt svage forudsætninger har der været en tendens til, at de i højere grad har trukket sig i fjernundervisningen, ifølge lærerne. Det er kommet til udtryk ved, at eleverne har været mindre aktive i undervisningen, og lærerne har derfor haft svært ved at få en fornemmelse af, hvor eleverne var i forhold til forståelsen af det faglige indhold. Lærerne fremhæver samtidig, at denne gruppe af elever især har lidt under den begrænsede mulighed for at gennemføre praktisk undervisning, som for mange er den foretrukne læringsform.

Det er samtidig vurderingen blandt lærerne, at elever med svage faglige forudsætninger har haft sværere med at strukturere deres hverdag. Lærerne påpeger, at det har været afgørende for udbyttet af fjernundervisningen, at eleverne har formået at komme op om morgenen og holde sig selv i gang derhjemme og få lavet deres opgaver og afleveringer. De fagligt stærke elever og ældre elever har generelt haft nemmere ved dette, hvilket har betydet, at de har haft bedre forudsætninger for at få et godt udbytte af undervisningen i nedlukningsperioden, ifølge lærerne. Dog understreger lærerne, at periodens længde har bidraget til, at mere eller mindre alle elever til sidst var udfordrede på deres motivation.

3.2.1 Lærerne og elever har haft sværere ved at fornemme hinanden i fjernundervisningen, og ikke alle elever har fået den fornødne hjælp

Det er en gennemgående vurdering blandt de interviewede lærere og elever, at de mistede fornemmelsen med hinanden i perioden med fjernundervisning, hvilket gjorde det vanskeligere at bede om og få hjælp. Det vurderer lærerne blandt andet skyldtes, at eleverne var mindre aktive i undervisningen end normalt, og at ikke alle elever tændte deres kameraer, hvilket uddybes i det følgende.

Ikke alle elever har fået den hjælp, de havde brug for

Analysen peger på, at adgang til hjælp fra læreren har været vanskeligere i fjernundervisningen for flere af eleverne, men at det særligt har været elever med svage faglige forudsætninger, der har været udfordrede af lærerens manglende fysiske tilstedeværelse. I det følgende citat giver en lærer et eksempel på, hvordan det var vanskeligt at få et indtryk af, om eleverne kunne følge med i fjernundervisningen, og om de havde brug for hjælp:

Når jeg underviser i matematik, så følger jeg eleverne oppe fra tavlen. Så det vil sige, at de kommer personligt op til tavlen og laver noget, fordi de også er nødt til at få det mundtlige på, og det hjælper meget [at komme op til tavlen]. Fordi når de står ved tavlen og løser opgaven, så kan jeg fange problemerne. Og når det kommer på tavlen, så husker de: "Okay, sådan gør jeg". Det kan vi ikke gøre på Teams.

Lærer

En anden lærer berører pointen om, at det ikke har været muligt at give eleverne den samme form for støtte i fjernundervisningen som i den fysiske undervisning:

Det er størstedelen af eleverne, som har brug for personlig hjælp. Altså efter oplæg så har de brug for, at du sidder ned og hjælper med et bestemt problem. At få dem i gang. Det var der ikke mulighed for. Og til sidst kan man mærke, at niveauet i klassen, det er lavere end normalt. Vi klarede det, men det er et lavere niveau, end det plejer.

Lærer

På samme måde, som læreren i citatet peger på, er det et gennemgående perspektiv blandt eleverne, at de vurderer, at det har været sværere at få hjælp i perioden med fjernundervisning. Det har især givet anledning til frustration blandt eleverne, at de ikke har kunnet dele deres skærm med læreren, når de skulle have forklaret noget. En elev fortæller om, hvordan det var godt at komme tilbage på skolen, fordi det gav ham lettere adgang til at få hjælp:

Jeg var meget glad for at komme tilbage på skolen. Det var meget bedre, føler jeg, at sidde fysisk foran alle elever, foran læreren, og så sidde og lære noget. Fordi hvis du har et problem, rækker du hånden op, og så kommer læreren hen: ”Nå, men det er det her, der er galt, okay”. Fordi hvis du ringer op, kan læreren måske sidde der med sin pc og ikke se det samme som dig og ikke finde fejlen. Så for mig var det meget bedre at komme tilbage i skolen.

Elev

Ikke alle elever tændte deres kamera

Det har desuden været en barriere for relationen mellem lærere og elever, at en stor del af eleverne ikke havde lyst til at tænde for deres kamera, når de havde undervisning på fx Teams. På tværs af interviewene beskriver lærerne en stor frustration over, at eleverne ikke tændte deres kameraer. Lærerne vurderer, at det var meget svært at bevare en relation til eleverne og aktivere dem i undervisningen, når de ikke kunne se deres ansigter. Samtidig var det meget demotiverende for lærerne at undervise til en skærm uden ansigter.

Blandt eleverne er der dog en oplevelse af, at det var grænseoverskridende at have kameraet tændt. Det handlede fx om, at de ikke havde lyst til at vise, hvor de bor, eller at de lige var stået op og ikke havde lyst til, at andre skulle se dem. For nogle elever var det slukkede kamera en måde at tjekke ud af undervisningen på, fordi de havde givet op på at følge med og i stedet lavede andre ting som fx at spille spil eller se film. Der er eksempler på lærere, der forsøgte at håndtere den manglede aktivitet blandt eleverne ved at give eleverne flere afleveringsopgaver i løbet af en dag. Dette hjalp ifølge de pågældende lærere, på at eleverne forblev online og engagerede sig i undervisningen. Der er også eksempler på lærere, der gav eleverne fravær, hvis de ikke tændte deres kamera.

4 Status på elevernes trivsel

Dette kapitel sætter fokus på betydningen af både første og anden nedluknings- og genåbningsperiode for elevernes trivsel. I kapitlet gives en status på elevernes trivsel i efteråret 2021, herunder hvordan perioderne har påvirket forskellige elevgrupper, og hvilke forhold der har haft betydning herfor.

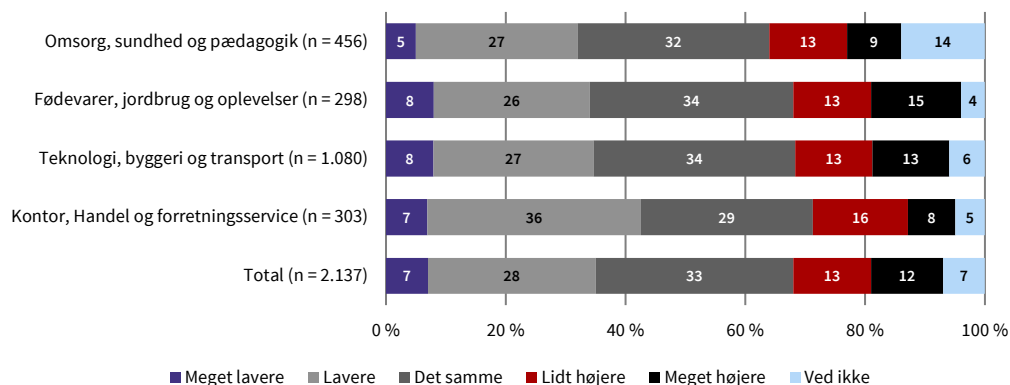
4.1 Trivselsmæssig status som følge af covid-19-perioden som helhed

Overordnet set viser undersøgelsen, at det er vurderingen, at elevernes trivsel generelt er blevet dårligere eller er på samme niveau i anden nedlukningsperiode sammenlignet med første nedlukningsperiode. Den lavere trivsel skyldes ifølge lærere, ledere og elever periodens længde, samt at eleverne i forvejen var trætte af nedlukninger og fjernundervisning, ifølge ledere og lærere.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt lærerne på erhvervsskolerne viser, at der er en vis spredning i vurderingen af, hvilken betydning covid-19-perioden samlet set har haft for elevernes trivsel. I alt 35 % af lærerne vurderer, at trivslen er lidt lavere (28 %) eller meget lavere (7 %) i anden nedluknings- og genåbningsperiode sammenlignet med trivslen blandt elever før 2020. 33 % vurderer, at den er det samme. Derudover vurderer i alt 25 % af lærerne, at elevernes trivsel er blevet lidt bedre (13 %) eller meget bedre (12 %) ovenpå anden nedlukningsperiode. Se figur 4.1 herunder.

FIGUR 4.1

Lærernes vurdering af deres nuværende elevers trivsel i forhold til elever fra før 2020? – Fordelt på hovedområde

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt lærere på eud, Danmarks Evalueringsinstitut, 2021.

Note: En chi2-test viser, at der er statistisk signifikant sammenhæng mellem det hovedområde, læreren primært underviser indenfor og deres vurdering af deres nuværende elevers trivsel sammenlignet med før corona (P=0,000).

Note: Figuren inkluderer afrundede værdier, hvormed resultaterne ikke summer til 100 %.

Figuren viser desuden, at lærere på kontor, handel og forretningsservice har den største andel, der vurderer, at deres nuværende elevers trivsel er lavere i forhold til elever fra før corona. Her svarer i alt 43 %, at elevernes trivsel er lavere (7 %) eller meget lavere (36 %).

Ovenstående resultater er et udtryk for lærernes overordnede vurdering af alle deres elever. Figuren illustrerer således ikke de forskelle, der måtte være på tværs af uddannelser og årgange. Nogle af disse forskelle vil blive belyst nærmere igennem rapporten.

På baggrund af den kvalitative analyse er der også stor variation i ledere og læreres vurdering af periodernes samlede betydning for elevernes trivsel. Den overordnede vurdering blandt ledere og lærere er dog, at elevernes trivsel generelt er blevet dårligere sammenlignet med elever fra før 2020. Imidlertid påpeges det samtidig, at der både er en gruppe elever, som har trives i perioden, og en gruppe elever, for hvem perioden har haft stor negativ betydning for deres trivsel. Dette vil blive uddybet i afsnit 4.2 nedenfor.

4.1.1 Skoler har oplevet en stigning i andelen af elever med psykiske udfordringer efter anden nedlukningsperiode

Den kvalitative analyse viser, at der er stor forskel på, om ledere og lærere vurderer, at der er tale om generelle trivselsudfordringer blandt eleverne som følge af covid-19-perioden.

Det er et perspektiv blandt en gruppe ledere og lærere, at de vurderer, at elevernes tilbagevenden til almindelig undervisning – og en generel åbning af samfundet – har haft en stor positiv betydning for elevernes trivsel. Vurderingen er derfor, at der ikke er grund til yderligere bekymring. Det er dog samtidig et perspektiv blandt en gruppe vejledere og fastholdelseskonsulenter, at de efter anden nedlukningsperiode har oplevet en stor stigning i andelen af elever, som henvender sig med svære psykiske udfordringer som eksempelvis depression og selvmordstanker. Deres erfaring er blandt andet, at især elever med et stort socialt behov er blevet meget hårdt ramt i anden nedlukningsperiode. Derudover er det vurderingen, at nogle elever har trivedes i anden nedlukningsperiode, men

derimod har haft svært med at vende tilbage til den fysiske undervisning i genåbningsperioden. Det skyldes, at restriktioner og skiftende udmeldinger omkring rammer for undervisningen mv. har forstærket nogle elevers angst eller lign.

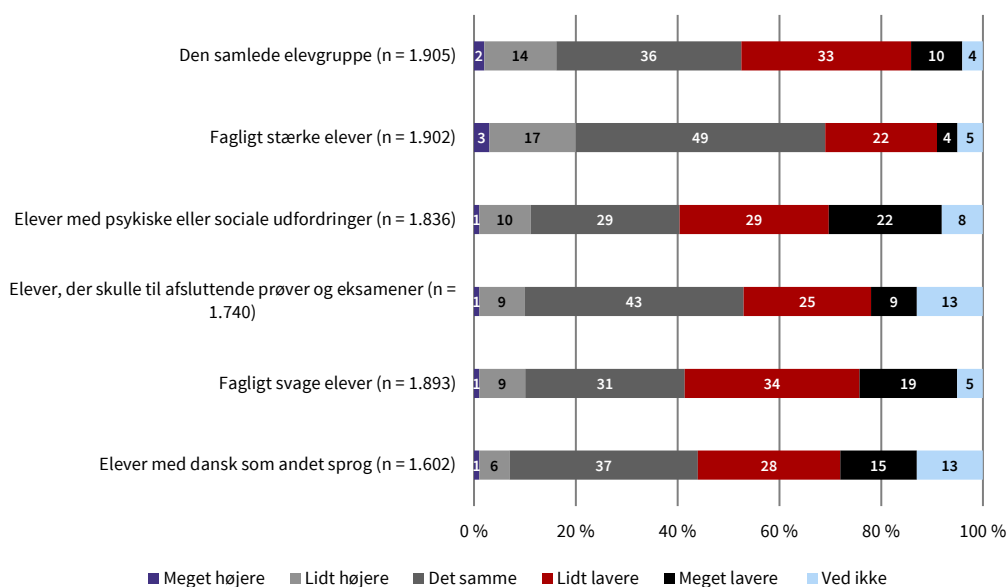
4.2 Anden nedluknings- og genåbningsperiode har medført øget mistrivsel blandt fagligt svage elever og elever med sociale eller psykiske udfordringer

Ligesom EVA's tidligere undersøgelse af betydningen af den første nedluknings- og genåbningsperiode viste (EVA, 2021), tegner der sig i anden nedluknings- og genåbningsperiode et billede af, at forskellige elevgruppers trivsel er blevet påvirket forskelligt. Dog peger nærværende undersøgelse på, at de elever, som havde det svært under første nedluknings- og genåbningsperiode, også har haft det svært, hvis ikke sværere, i anden nedluknings- og genåbningsperiode.

Som det fremgår af figur 4.2 herunder, har anden nedluknings- og genåbningsperiode, ifølge lærerne, givet anledning til øget mistrivsel blandt særligt de fagligt svage elever og elever med psykiske eller sociale udfordringer.

FIGUR 4.2

Lærernes svar på spørgsmålet "Hvordan vil du vurdere følgende elevgruppers trivsel i anden nedluknings- og genåbningsperiode (2021), sammenlignet med første nedluknings- og genåbningsperiode (2020)?"

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt lærere på eud, Danmarks Evalueringsinstitut, 2021.

Note: Lærere, som har angivet "Jeg har ikke denne type elever", indgår ikke i resultaterne i figuren.

Figuren viser, at i alt 53 % af lærerne vurderer, at fagligt svage elever enten har haft en lidt lavere (34 %) eller meget lavere (19 %) trivsel i anden nedluknings- og genåbningsperiode sammenlignet med første periode. Næsten samme andel vurderer, at dette er tilfældet for elever med psykiske eller sociale udfordringer. En lidt mindre andel (i alt 43 %) vurderer, at trivslen er blevet lavere for elever med dansk som andetsprog.

I de kvalitative interview vurderer ledere, lærere og vejledere, at anden nedlukningsperioden ikke nødvendigvis har skabt øget mistrivsel i sig selv, men at den har været med til at forstærke nogle af eksisterende udfordringer hos eleverne. Det er vurderingen, at elevernes udfordringer er kommet til udtryk på forskellige tidspunkter. Nogle elever har særligt haft det svært i nedlukningsperioden på grund af manglende struktur i hverdagen samt ensomhed. Andre elever har derimod haft det sværest i genåbningsperioden, fordi de foretrak at være hjemme og fandt det udfordrende at vende tilbage til en hverdag, der blandt andet var præget af skiftende restriktioner og usikkerhed omkring smitterisiko.

4.2.1 Anden nedlukningsperiodes længde var udfordrende for elevernes motivation

I de kvalitative interview vurderer både ledere og lærere, at anden nedlukningsperiode var hårdere for eleverne end første nedlukningsperiode, hvilket de vurderer har haft en negativ betydning for elevernes trivsel. Modsat første nedlukning, som varede omkring fire uger, endte anden nedlukningsperiode med at vare omkring fire-fem måneder. Lærerne vurderer, at det på grund af periodens længde har været sværere at fastholde elevernes motivation, og de oplevede samtidig, at motivationen blandt eleverne faldt drastisk i løbet af perioden.

Uklarheden omkring periodens længde gav desuden anledning til både frustration og udmattelse blandt lærere såvel som elever. Endelig nævnes det af flere lærere, at anden nedlukningsperiode var hårdere for eleverne af den årsag, at den kom i halen på første nedlukningsperiode. Der var med andre ord en eksisterende træthed hos eleverne, som blev forstærket af endnu en nedlukning. Det skal desuden påpeges, at denne træthed også kunne mærkes blandt lærerne selv. Lærerne understreger dog, at muligheden for at invitere elever ind på skolen havde en positiv betydning i forhold til at understøtte elever, som enten havde mistet motivationen, eller som mistrives hjemme. Dette beskrives nærmere i afsnit 4.2.5.

4.2.2 Anden nedlukningsperiode har været sværest for de yngre elever på grundforløbet

Undersøgelsen viser, at der har været forskel på, hvordan hhv. unge og ældre elever har håndteret anden nedlukningsperiode. Lærerne vurderer, at særligt de unge elever på grundforløbene har haft det svært i perioden. Det skyldes ifølge lærerne blandt andet, at de yngre elever manglede modenhed, studieerfaring og selvdisciplin til at komme godt igennem perioden med fjernundervisning.

Lærerne vurderer ligeledes, at anden nedlukningsperiode har været svær for de elever, som ikke har haft et stort netværk eller som boede alene. For disse elever har manglen på socialt fællesskab på uddannelsen medført, at de har oplevet ensomhed i perioden. Lærerne understreger, at de har været opmærksomme på disse elever, og at de har forsøgt at imødekomme deres behov på forskellige måder. Der er blandt andet eksempler på lærere, der har indført virtuelle fredagsbarer med deres elever med det formål at give dem noget socialt indhold i deres ellers meget isolerede hverdag. Der er også eksempler på lærere, der har afholdt individuelle samtaler med deres elever og spurgt ind til deres trivsel.

Undersøgelsen peger desuden på, at første nedlukningsperiode i modsætning til anden nedlukningsperiode har været udfordrende i forhold til opbygningen af gode holdfællesskaber, jf. kapitlet om status på elevernes faglige niveau. Dette skyldes tidspunktet for nedlukningen, som medførte, at bl.a. hovedforløbshold og GF2-hold startede op under nedlukningen. Eleverne på disse hold har ikke haft mulighed for at lære hinanden at kende, inden de mødte hinanden virtuelt for første gang. De har i stedet været nødt til at opbygge deres relationer i det virtuelle rum. Dette har været svært og er gået ud over kvaliteten af fællesskabet, ifølge både lærere og elever.

På grund af ovenstående udfordringer forklarer flere lærere, at de havde et særligt fokus på opbygningen af sociale relationer og holdfællesskaber i genåbningsperioden. Skolerne har blandt andet afholdt sociale arrangementer og teambuildingaktiviteter, med særligt fokus på denne gruppe elever (se afsnit 5.1.1).

4.2.3 Lærerne har haft en primær rolle ift. at identificere elever med trivselsudfordringer i nedlukningsperioden

Den kvalitative analyse viser, at skolerne løbende har haft fokus på elevernes trivsel – blandt andet gennem trivselsmålinger. Lærerne fremhæves dog som den primære kilde til at opdage mistrivsel hos eleverne og viderehenvise disse elever til andre tilbud på skolen.

I de kvalitative interview forklarer lærerne blandt andet, at de gennem dialoger med eleverne om deres skolearbejde fik kendskab til mulig eller begyndende mistrivsel blandt eleverne. I disse tilfælde havde lærerne mulighed for at henvise eleverne til en mentorordning eller andre trivselsindsatser som eksempelvis samtaler med en vejleder eller give eleverne mulighed for at modtage fysisk undervisning på skolen.

Lærerne påpeger dog, at de generelt har haft svært ved at opdage mistrivsel, hvis eleverne ikke selv har givet udtryk for det. Det skyldes, at det med fjernundervisningen blev vanskeligt for lærerne at bevare følingen med eleverne, som det også fremgår af kapitlet om status på elevernes faglighed. Lærerne fortæller blandt andet, at de ofte oplevede, at eleverne ikke havde tændt kameraet på deres computer, eller at elever *"forsvandt"* i perioden med fjernundervisning ved enten slet ikke at være tilstede i undervisningen, eller ved at de loggede på, men ikke deltog aktivt. Lærerne havde i disse tilfælde svært ved at opdage et eventuelt fravær.

Lederne vurderer, at de på deres respektive skoler ikke oplevede flere henvendelser omkring trivselsproblematikker fra elever i nedlukningsperioden sammenlignet med før covid-19-pandemien. Lederne påpeger dog, at det potentielt skyldes, at elevgruppen generelt har været dårlige til at melde ud, hvis de har haft det svært. At elevgruppen har været dårligere til at række ud kan dog hænge sammen med, at det har krævet mere af eleverne at række ud under en nedlukningsperiode, end når de er fysisk på skolen. Lederne vurderer i tråd med lærerne, at det ikke er alle elever med trivselsproblemer, som er blevet opdaget endnu.

4.2.4 Frafaldsmønsteret på GF2 har ændret sig ift. tidligere år

På tværs af de kvalitative interview vurderer lederne, at frafaldsmønsteret på GF2 i foråret 2021 har ændret sig i løbet af anden nedlukningsperiode. Ifølge lederne er størrelsen på frafaldet på niveau med tidligere år, men tidspunktet for frafaldet har derimod ændret sig.

Ifølge lederne er frafaldsmønsteret normalt sådan, at eleverne falder fra løbende i deres uddannelsesforløb, hvilket ikke har været tilfældet dette år. Skolerne har derimod oplevet et mindre frafald

undervejs i uddannelsesforløbene og et stort frafald imod slutningen af forløbene, dvs. i genåbningsperioden. Ledere og lærere vurderer, at dette skyldes flere forskellige forhold.

For det første har lærerne haft sværere ved at opdage elever, der var fraværende undervejs i skoleperioderne. Det har medført, at disse elever først er blevet opdaget og udmeldt i forbindelse med deres manglende fremmøde i genåbningsperioden.

For det andet har lærerne i nedlukningsperioden haft svært ved at opdage de elever, som enten har været demotiverede, eller som ikke har lært det, de skulle. Der har derfor ikke været samme løbende dialog med eleverne om, hvorvidt uddannelsen var den rette for dem, eller om de har følt sig fagligt parate til at gå op til grundforløbsprøven eksempelvis. Lærerne har i stedet opdaget disse elever i forbindelse med genåbningen, hvor undervisningen igen kunne gennemføres med fysisk tilstedeværelse. Dette har medført, at nogle elever er blevet opfordret til at vælge om eller starte forfra på uddannelsen på grund af manglende motivation eller et for lavt fagligt niveau. Det er dog lærernes vurdering, at muligheden for, at eleverne kunne gentage grundforløbet (jf. frihedsgraderne, se afsnit 6.1.4) betød, at færre elever faldt fra på grund af et lavere læringsudbytte.

Ledere og lærere vurderer desuden, at den generelle nedlukning af samfundet har afholdt nogle elever fra at stoppe på uddannelsen til fordel for anden uddannelse eller et arbejde. De vurderer, at disse elever i stedet "har holdt ud", indtil samfundet igen åbnede op, hvorefter de meldte sig ud af deres erhvervsuddannelse.

4.2.5 Mulighed for at tage elever ind på skolen hjalp mod mistrivsel

Ligesom under første nedlukningsperiode havde skolerne også i anden nedlukningsperiode mulighed for at invitere udvalgte elever ind på skolen. Dette inkluderede elever, som skolerne vurderede havde et særligt behov for at møde fysisk op til undervisningen. Det fremgår af de kvalitative interview med ledere, lærere og vejledere, at denne mulighed har været et vigtigt redskab i forhold til at mindske mistrivsel blandt eleverne. Det har især hjulpet de elever, som havde svært ved at strukturere deres hverdag, eller som oplevede ensomhed eller manglende motivation i perioden.

Det fremgår af det kvalitative datamateriale, at der har været stor variation i, hvordan dette tilbud er blevet forvaltet. På nogle uddannelser havde eleverne mulighed for at komme ind og modtage fysisk undervisning i de praktiske fag, fx udendørs. Dette blev blandt andet tilbudt de elever, som ikke trivedes med fjernundervisning.

På andre skoler havde eleverne mulighed for at komme på skolen og deltage i fjernundervisningen. Der var derfor ikke tale om særlige undervisningsforløb, men blot muligheden for at sidde på skolen og blive undervist virtuelt. Tilbuddet var blandt andet målrettet de elever, som mistrivedes derhjemme, fx på grund af ensomhed eller lign. For nogle elever handlede det bare om at komme ud ad døren og opleve noget andet, ifølge lærere og vejledere.

4.2.6 Restriktioner og uforudsigelighed i genåbningen var udfordrende for nogle elever

Selvom størstedelen af eleverne var glade for at vende tilbage til skolen under anden genåbningsperiode, var der imidlertid også en gruppe elever, som havde svært ved at vende tilbage til en hverdag med fysisk tilstedeværelse. For nogle elever gav genåbningsperioden ligefrem anledning til mistrivsel. Det vurderer både ledere, lærere og vejledere.

Interviewene med vejledere indikerer blandt andet, at flere elever med angst eller andre diagnoser havde det rigtig svært i anden genåbningsperiode. Dette skyldes blandt andet, at disse elever generelt havde trivedes godt i nedlukningsperioden og derfor havde svært ved at vende tilbage til den normale undervisning med alt, hvad det indebærer af sociale koder og forstyrrelser. Derudover var genåbningsperioden præget af skiftende restriktioner og uforudsigelighed, som gjorde nogle af eleverne utrygge. En vejleder fortæller blandt andet:

Det, som vi kan se, er, at det med at møde op har været et problem for vores elever. Jeg tror, at nedlukningen har ”trigget” nogle elevers alarmberedskab. Vores elever er måske mere sårbare og ængstelige, og det med at sige, at nu skal vi tilbage igen, men det er stadig farligt, og vi skal testes tre gange om ugen, og vi skal have masker på, og vi skal spritte, og I må ikke komme tæt på hinanden. Det tror jeg, at de har været presset af.

Vejleder

For andre elever var genåbningsperioden en udfordring, fordi de var kommet ud af deres vante rytme. De havde derfor svært ved at stå op om morgenen og møde til tiden og indgå i et socialt fællesskab med andre elever. Genåbningen har således krævet en vis grad af tilvænning for flere elever.

5 Indsatser til at imødegå faglige og trivselsmæssige udfordringer

Som beskrevet i de to foregående kapitler er det en generel oplevelse på skolerne, at nedlukningerne overordnet set har sat sine spor på flere elevers trivsel og faglige kompetencer. Dette kapitel giver et overblik over, hvilke indsatser skolerne har i gangsat for at imødegå covid-19-pandemiens betydning for elevernes læring og trivsel, samt hvilken betydning lederne vurderer, at de har haft for eleverne.

De politiske aftaler om støtte til skolernes håndtering af faglige udfordringer og indsatser til at styrke trivslen

Med de politiske aftaler fra hhv. februar og juni 2021 blev der afsat midler til finansiering af indsatser til håndtering af faglige og trivselsmæssige udfordringer. Vurderingen var, at elevernes faglige udvikling og trivsel havde været "sat på prøve under nedlukningen", og i en erkendelse af, at "elevers faglig udvikling og trivsel hænger uløseligt sammen", ønskede man at foregribe de negative konsekvenser, det måtte have i for såvel den enkelte som for samfundet som helhed. Til erhvervsuddannelserne blev der i februar 2021 afsat en ramme på 122 mio. kr. til uddannelsesforlængelser og skolepraktik, samt en ramme på 37 mio. kr. til ekstraundervisning, tolærerordning mv. Der blev derudover afsat midler til digitale gæstelærerforløb og en overordnet ramme på 88 mio. kr. til trivselsindsatser, som erhvervsuddannelser ligeledes var omfattet af. I juni 2021 blev der afsat yderligere 121,9 mio. til erhvervsuddannelserne. Midlerne i særtilskuddet skulle være anvendt inden udgangen af december 2021.

Kilder: De politiske aftaletekster fra hhv. 18. februar 2021 og 1. juni 2021.

5.1 Igangsatte indsatser på erhvervsskolerne

Spørgeskemaundersøgelsen blandt ledere viser, at de indsatser, som flest erhvervsskoler har igangsat for de midler, de blev tildelt som følge af anden nedlukningsperiode, er trivselsindsatser, tolærerordninger og mentorordninger. Det varierer fra skole til skole, hvorvidt indsatserne var afsluttede, i gang eller planlagt til at gå i gang på undersøgelsestidspunktet.

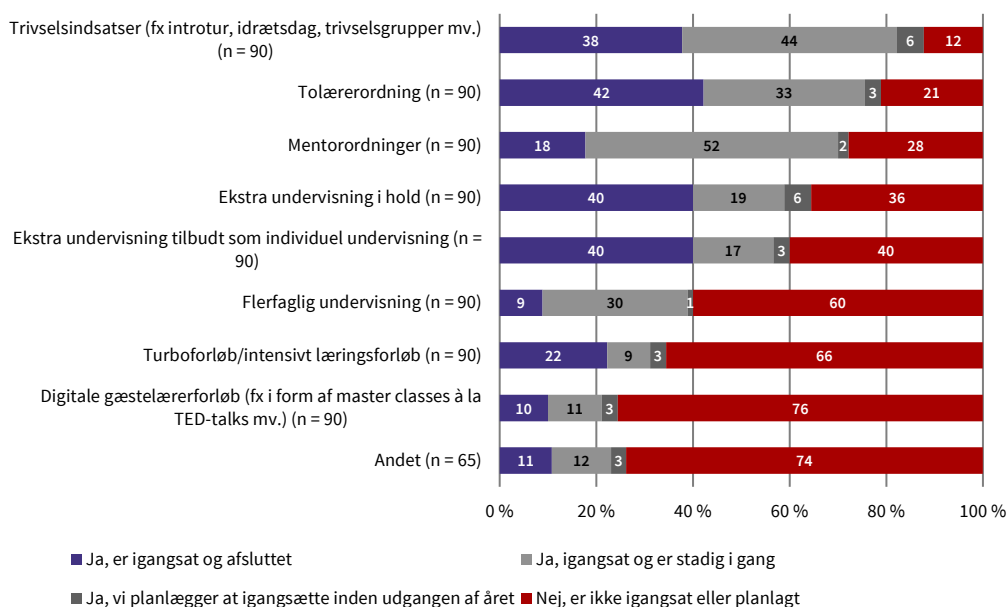
Figur 5.1 herunder viser, at i alt 88 % af lederne angiver, at deres trivselsindsatser enten er igangsat og afsluttet (38 %), igangsat og stadig i gang (44 %) eller planlægges at sættes i gang (6 %) på de pågældende skoler.

Tilsvarende angiver i alt 78 % af lederne, at *tolærerordninger* enten er igangsæt og afsluttet (42 %), igangsæt og stadig i gang (33 %) eller planlægges at sættes i gang (3 %).

Figuren viser også, at brugen af *mentorordninger* adskiller sig fra brugen af øvrige indsatser, ved at mentorordninger fortsat er i gang på en større andel af skolerne på undersøgelsestidspunktet. Således angiver i alt 72 % af lederne, at mentorordninger er igangsæt og afsluttet (18 %), igangsæt og stadig i gang (52 %) eller planlægges at sættes i gang (2 %).

FIGUR 5.1

Har I igangsæt, eller planlægger I at igangsætte følgende indsatser til at styrke elevernes læring og trivsel, som følge af covid-19-pandemiens konsekvenser?

Kilde: Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på eud, Danmarks Evalueringsinstitut, 2021.

Note: Figuren viser afrundede procenter. Der er derfor eksempler på, at ledernes svar ikke runder op til præcist 100 % i figuren.

Det fremgår desuden af figur 5.1, at 26 % af lederne angiver, at de har igangsæt eller har planer om at igangsætte "andet". I de åbne besvarelser nævner lederne især indsatser som lektiecaféer og ekstra faglige støttetimer til særlige grupper. Fx nævner en leder, at de på hans skole har haft et efterlæb ift. at udstede traktorkørekort til eleverne, hvilket har medført, at man har været nødt til at hyre ekstra kørelærere ind på skolen til at løfte opgaven.

Ifølge lederne i spørgeskemaundersøgelsen har skolerne primært identificeret elever med behov for en særlig indsats på baggrund af vurderinger fra lærere, studievejledere, trivselskonsulenter eller lign. Derudover har individuelle elevsamtaler og fravær blandt eleverne også været med til at identificere elever med faglige og trivselsmæssige udfordringer, som kunne have gavn af en særlig indsats (se tabel 1.2 og 1.3 i tabelbilaget).

I de følgende afsnit beskrives de mest anvendte indsatstyper nærmere.

5.2 Trivselsindsatser er den mest anvendte type indsats

Som tidligere beskrevet har langt størstedelen af lederne angivet, at de enten har igangsat eller har planer om at igangsætte trivselsindsatser (i alt 88 %). Der er dog stor forskel på, hvordan trivselsindsatserne er finansierede. 19 % af lederne angiver, at indsatserne er fuldt ud finansierede af de særligt afsatte midler. 43 % angiver, at de delvist er finansieret af de afsatte midler, mens 38 % angiver, at de slet ikke er finansieret af de afsatte midler (se tabel 1.4 i tabelbilaget).

Lederne angiver desuden, at trivselsindsatserne i størstedelen af tilfældene har været målrettet alle elever på skolen (67 %). Derudover er der 19 % af lederne, som angiver, at indsatserne har været målrettet elever på udvalgte uddannelser og linjer, mens 11 % af lederne angiver, at indsatserne specifikt har været målrettet elever med trivselsudfordringer⁷ (se tabel 1.5 i tabelbilaget).

Størstedelen af lederne (57 %) vurderer i spørgeskemaundersøgelsen, at de igangsatte trivselsindsatser i høj grad har bidraget positivt til elevernes trivsel, mens 23 % svarer ”I nogen grad”, og 8 % svarer ”I mindre grad” (se tabel 1.7 i tabelbilaget).

I de kvalitative interview nævner flere ledere, at de i anden genåbningsperiode har haft særligt fokus på at gennemføre sociale aktiviteter for at styrke fællesskabet og relationerne blandt eleverne. Dette kunne eksempelvis bestå af et socialt arrangement, teambuildingaktiviteter, fredagsbarer, brætspilsarrangementer eller lign. Formålet med disse indsatser har været at genetablere eller opbygge et fællesskab imellem eleverne samt give eleverne nogle gode oplevelser efter en lang nedlukningsperiode. En lærer forklarer i citatet herunder om, hvordan de på hans skole brugte sociale arrangementer til at sætte et punktum for coronaperioden og give eleverne mulighed for at lære at være sociale igen:

Jeg har stået for at arrangere et arrangement på tre dage. Trivselsdage kaldte vi det. Det var på en måde for at sætte et punktum for eleverne og sige: ”Nu kigger vi på noget, der er mere normalt”. Det var for at få noget tryk i dem og for at sige, der er en normal hverdag, der venter. Samtidig med at folk skal huske, hvad det vil sige at være social. Det kan nogle gange være nemmest at gøre igennem leg.

Lærer

I de kvalitative interview er der ligeledes flere eksempler på, at der blandt lærerne har været et øget fokus på at understøtte de GF2-elever, som startede op under anden nedlukningsperiode. Som tidligere beskrevet er det vurderingen, at særligt GF2-eleverne har været meget udfordrede ift. det sociale holdfællesskab. Af denne årsag er der skoler, som har gennemført aktiviteter særligt målrettet GF2-eleverne.

5.3 Tolærerordningen er en af de mest udbredte faglige indsatser

I alt 78 % af lederne angiver, at de har igangsat eller har planer om at igangsætte tolærerordninger på deres skole. I modsætning til trivselsindsatserne er denne indsats på de fleste skoler igangsat for de særligt afsatte midler. 23 % af lederne angiver, at tolærerordningen er fuldt ud finansieret af

7 Lederne har haft mulighed for at angive flere svar.

de afsatte midler, mens 63 % svarer, at den delvist er finansieret af disse midler. Kun 14 % af lederne angiver, at tolærerordningen ikke er finansieret af de afsatte midler (se tabel 1.4 i tabelbilaget).

Tolærerordningen har primært været målrettet en bred gruppe af elever. Hver fjerde leder (25 %) angiver i spørgeskemaundersøgelsen, at indsatsen har været målrettet alle elever. Lidt under halvdelen af lederne angiver desuden, at indsatsen har været målrettet elever med faglige udfordringer (42 %). Derudover er der også ledere, som angiver, at indsatsen har været målrettet elever på udvalgte uddannelser/linjer (32 %), elever, der skulle til/skal til afsluttende prøver og eksaminer (31 %), samt elever med trivselsudfordringer (31 %)⁸ (se tabel 1.8 i tabelbilaget).

I spørgeskemaundersøgelsen vurderer lederne, at tolærerordningen har haft en positiv betydning for elevernes læring og trivsel. 54 % af de ledere, som har igangsat tolærerordningen, vurderer, at det i høj grad har bidraget positivt til elevernes læring. 38 % svarer "I nogen grad", mens kun 3 % svarer "I mindre grad" (se tabel 1.6 i tabelbilaget).

Lederne vurderer også, at indsatsen har haft en positiv betydning for elevernes trivsel om end i lidt mindre grad end for deres læring. 31 % af lederne angiver, at det i høj grad har haft en positiv betydning, mens 50 % angiver "I nogen grad". I alt 13 % af lederne vurderer dog, at tolærerordningen kun i mindre grad (10 %) eller "slet ikke" (1 %) har bidraget til elevernes trivsel (se tabel 1.7 i tabelbilaget).

I de kvalitative interview er der eksempler på, at tolærerordningen blandt andet er blevet brugt til at styrke det faglige niveau hos eleverne på GF2. Formålet har været at undgå frafald begrundet i et fagligt efterslæb og manglende motivation for undervisningen. Tolærerordningen er både blevet brugt undervejs i nedlukningsperioden, hvor udvalgte elever fik mulighed for at komme fysisk ind på skolen sammen med en ekstra lærer, og i genåbningsperioden.

5.4 Størstedelen af skolerne har mentorordninger

I alt 72 % af lederne angiver, at de enten har igangsat eller har planer om at igangsætte mentorordninger på deres skole. For størstedelens vedkommende er mentorordninger en indsats, som fortsat var i gang på tidspunktet for undersøgelsen.

Mentorindsatsen er kun i begrænset omfang finansieret af de afsatte midler. I spørgeskemaundersøgelsen angiver kun 12 % af lederne, at indsatsen er fuld ud finansieret af disse midler, mens 45 % angiver, at den er delvist finansieret af disse midler. 43 % af lederne angiver derimod, at mentorindsatsen ikke er finansieret af disse midler (se tabel 1.4 i tabelbilag). Dette kan hænge sammen med, at mentorindsatserne på flere skoler var et eksisterende tilbud, da skolerne uafhængig af covid-19-pandemien er forpligtede til at tilbyde mentorordninger (jf. eud-bekendtgørelsen, § 66 om kontaktlærere).

Mentorindsatserne har primært været målrettet elever med særlige udfordringer. 65 % af lederne angiver i spørgeskemaundersøgelsen, at mentorindsatsen har været målrettet elever med trivselsudfordringer, mens 49 % af lederne angiver, at indsatsen har været målrettet elever med faglige udfordringer (se tabel 1.9 i tabelbilaget).

8 Lederne har haft mulighed for at angive flere svar.

I spørgeskemaundersøgelsen vurderer lederne, at mentorordningen har bidraget positivt til både elevernes trivsel og læring. 52 % af lederne vurderer, at indsatsen i høj grad har bidraget positivt til elevernes trivsel, og 36 % vurderer, at dette i nogen grad gør sig gældende. 12 % svarer "I mindre grad". 40 % af lederne vurderer, at indsatsen har haft en positiv betydning for elevernes læring, mens 47 % svarer "I nogen grad", og 14 % svarer "I mindre grad" (se tabel 1.7 og 1.8 i tabelbilaget).

Ledere, lærere og vejledere forklarer i de kvalitative interview, at det er lærerne, der løbende har henvist eleverne til mentorordningen, eller at det er blevet vurderet ved uddannelsens start, hvilke elever der havde et behov for at indgå i ordningen. Det gælder fx elever, der var berettiget til specialpædagogisk støtte (SPS).

6 Anvendelse af midlertidige frihedsgrader

Da fristen for anvendelse af tilskud til håndtering af faglige og trivselsmæssige udfordringer med aftalen af 18. februar 2021, blev rykket fra udgangen af juli 2021 til udgangen af december 2021, blev de politiske partier bag aftalen samtidig enige om at videreføre nogle af de frihedsgrader, som havde været gældende for nødundervisningen under covid-19-pandemien. Der blev blandt andet afsat i midler til uddannelsesforlængelser og ekstraordinær skoleoplæring på erhvervsuddannelserne (jævnfør boks i kapitel 5). Helt konkret på erhvervsskoleområdet gælder det følgende udvidede frihedsgrader i skoleåret 2021/2022:

- Uddannelsesforlængelser på GF2 og hovedforløbet
- Midlertidig suspendering af regel om antal forsøg på GF2 for elever, som har påbegyndt tredje GF2-forløb i 1. halvår 2021
- Ekstraordinær skoleoplæring for elever, hvis lærepladser har været nedlukkede som følge af covid-19.

Dette kapitel belyser, hvilke frihedsgrader erhvervsskolerne har benyttet sig af, hvad deres begrundelser har været for at benytte dem, samt hvilken betydning ledere og lærere tillægger frihedsgraderne for elevernes læringsudbytte og fastholdelse.

6.1 Mulighed for forlængelse af undervisningen er primært anvendt på GF2

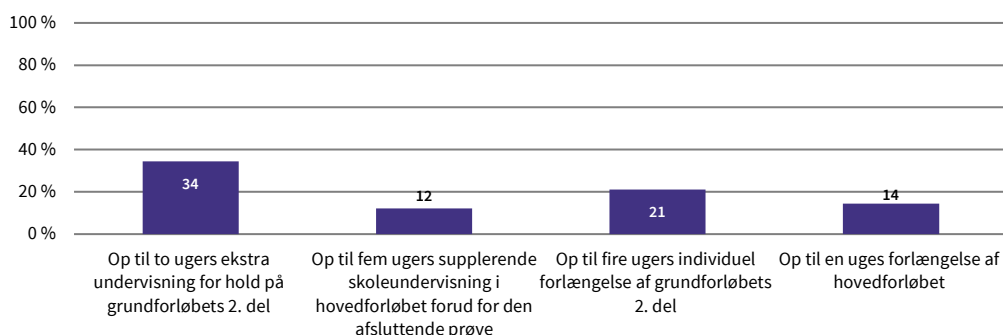
Spørgeskemaundersøgelsen blandt ledere viser, at størstedelen af erhvervsskolerne har anvendt frihedsgraderne. Blandt de 90 ledere, som har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, angiver 63 %, at de har anvendt mindst én frihedsgrad, mens omkring en tredjedel (36 %) angiver, at de ikke har gjort brug af nogen af de mulige frihedsgrader.

Spørgeskemaundersøgelsen viser også, at skolerne især har gjort brug af muligheden for at forlænge undervisningen for elever på GF2, mens muligheden for forlængelse af undervisningen i mindre grad er blevet benyttet blandt hovedforløbselever.

Figur 6.1 herunder viser andelen af ledere, der angiver, at de har gjort brug af de konkrete forlængelsesmuligheder.

FIGUR 6.1

Ledernes angivelse af hvilke forlængelsesmuligheder elever på deres skole har gjort brug af i perioden 31. marts – 31. december 2021 (n = 90)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på eud, Danmarks Evalueringsinstitut, 2021.

Note: Op til to ugers ekstra undervisning på hold på hovedforløbet skulle gennemføres i perioden 31. marts – 31. juli 2021. Op til fem ugers supplerende skoleundervisning i hovedforløbet og op til fire ugers individuel forlængelse af grundforløbets 2. del skulle gennemføres i perioden 31. marts – 15. september 2021. Op til en uges forlængelse af hovedforløbet skulle gennemføres i perioden 30. juni – 31. december 2021.

Det har både været muligt at forlænge undervisningen for individuelle elever og for hele hold. Lederne svarer, at der er lidt flere skoler, der har forlænget for hele hold end for enkelte elever. Dette kan dog hænge sammen med behovet i de enkelte perioder, hvor de enkelte frihedsgrader har været mulige. Figur 6.1 ovenfor viser, at 34 % af lederne angiver, at deres skole har gjort brug af muligheden for op til to ugers ekstra undervisning for hold på GF2. 21 % af lederne angiver samtidig, at deres skole har gjort brug af muligheden for op til fire ugers individuel forlængelse af GF2.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at muligheden for to ugers forlængelse særligt har været brugt inden for området for teknologi, byggeri og transport (61 %), mens de kun i få tilfælde (10 %) er blevet brugt inden for området for kontor, handel og forretningsservice. En forklaring på dette kan være, at uddannelserne inden for kontor, handel og forretningsservice har kunnet gennemføre det meste af undervisningen virtuelt, hvorimod uddannelser inden for de øvrige områder i højere grad kræver adgang til materialer, værksteder mv. (se tabel 1.10 i tabelbilaget).

Når det gælder hovedforløbseleverne, angiver blot 12 % af lederne, at deres skole har benyttet sig af muligheden for op til fem ugers supplerende skoleundervisning i hovedforløbet forud for den afsluttende prøve. 14 % af lederne angiver samtidig, at deres skole har gjort brug af muligheden for op til en uges forlængelse af hovedforløbet.

Derudover viser undersøgelsen, at de to erhvervsskoler, som udbyder fodterapeutuddannelsen, angiver, at de har gjort brug af muligheden for op til otte ugers supplerende skoleundervisning på fodterapeutuddannelsen.

6.1.1 Ekstra undervisning er brugt til styrke elevernes praktiske kompetencer

I de kvalitative interview med ledere og lærere bliver der peget på, at muligheden for at give eleverne ekstra undervisning blandt andet har været brugt til at gøre grundforløbseleverne klar til deres prøver. På flere af skolerne har lærerne udvalgt de elever, som de har vurderet muligvis ikke ville nå at blive klar til prøverne og givet dem muligheden for at modtage ekstra undervisning.

Ifølge de interviewede ledere og lærere har eleverne især haft brug for ekstra undervisning i de praktiske fag, da det er disse fag, der har været hårdest ramt af anden nedlukningsperiode. Det er således også i de praktiske fag, at elevernes faglige niveau vurderes at være lavest oven på perioderne med nedlukninger.

Blandt eleverne er det et perspektiv, at de gerne ville have haft ekstra tid på deres læreplads frem for ekstra undervisningstid. Det skyldes, at nogle elever har haft mindre tid end planlagt på deres læreplads grundet nedlukninger. Samtidig oplever eleverne, at det i høj grad er på lærepladsen, at de har mulighed for at oparbejde praktiske kompetencer.

6.1.2 Skolerne har haft forskellige tilgange til at afgøre behovet for ekstra undervisningstid

Den kvalitative analyse viser, at skolerne har haft forskellige modeller for, hvordan de har vurderet elevernes eventuelle behov for supplerende undervisning. Ekstra undervisningstid har dog som udgangspunkt været et tilbud til eleverne, som de har kunne takke ja eller nej til. Der er eksempler på skoler, hvor uddannelsesledere, lærere og vejledere har vurderet, om de mente, at eleverne havde brug for at gøre brug af forlængelsesmulighederne. På flere skoler er vurderingen dog foretaget af lærerne eller i et samarbejde mellem lærere og vejledere. Der er også eksempler på skoler, hvor man har ladet det være op til eleverne selv at vurdere, om de som samlet hold vurderede, at have behov for ekstra undervisningstid, fx ved en afstemning i form af en håndsoprækning.

6.1.3 Udfordringer ved brugen af ekstra undervisningstid

Den kvalitative analyse viser, at det på nogle skoler har været forbundet med en række udfordringer at skulle planlægge og finde tid til at indlægge ekstra undervisningstid i skemaet. Der er blandt andet eksempler på, at lærestederne har været frustrerede over at gå glip af elevernes arbejdskraft i de tilfælde, hvor skolerne har været nødsaget til at kalde eleverne ind til ekstra undervisning i elevernes oplæringsperioder.

Det fremgår samtidig af interviewene med ledere og lærere, at årsagen til, at nogle skoler ikke har benyttet sig af muligheden for at forlænge undervisningstiden, er, at der ikke har været læreresressourcer til det. Det gælder særligt for hovedforløbs elever, hvor en forlængelse af undervisningstiden ville kræve, at undervisningen fortsatte ind i sommerferien. Dette har ifølge lederne været en udfordring for at kunne gennemføre ekstra undervisning.

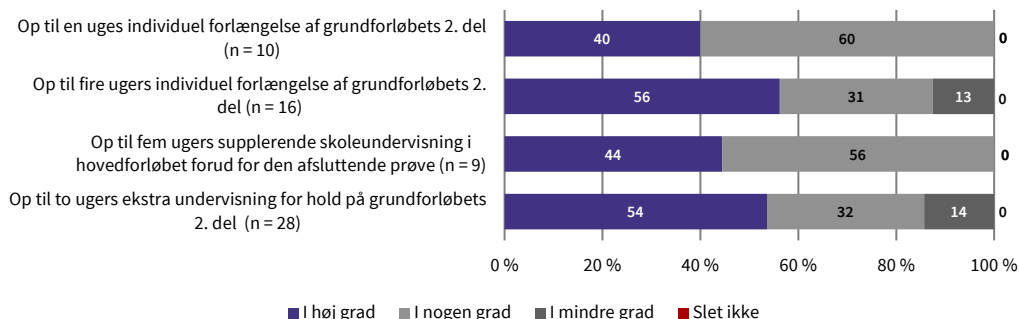
6.1.4 Forlængelser har bidraget positivt til elevernes læringsudbytte

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at størstedelen af lederne vurderer, at frihedsgraderne har bidraget positivt til elevernes læringsudbytte.

56 % af lederne vurderer, at op til fire ugers individuel forlængelse af GF2 i høj grad har haft en positiv betydning for elevernes læringsudbytte, mens 31 % af lederne vurderer, at det i nogen grad har haft en positiv betydning. Samtidig gælder det, at 54 % af lederne vurderer, at muligheden for op til to ugers ekstra undervisning for hold på GF2 i høj grad har bidraget positivt til elevernes læringsudbytte, mens 32 % vurderer, at det i nogen grad har haft en positiv betydning. Se figur 6.2 nedenfor.

FIGUR 6.2

I hvilken grad har de igangsatte initiativer bidraget positivt til elevernes læringsudbytte?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på eud, Danmarks Evalueringsinstitut, 2021.

Note: Spørgsmålet er kun stillet til ledere, som tidligere har angivet, at de har anvendt den/de konkrete frihedsgrader.
Note: Ledere, som angiver "Ved ikke" eller "Det er for tidligt at vurdere indsatsens virkning", indgår ikke i figuren resultater.

I de kvalitative interview vurderer både ledere og lærere, at frihedsgraderne har bidraget positivt til elevernes læringsudbytte, og at det har været af afgørende betydning for skolerne, at man har kunne igangsætte de nødvendige initiativer uden at skulle bruge tid på at søge om dispensation eller lign.

6.2 Ekstraordinær skoleoplæring var nødvendig i nogle brancher

18 % af de adspurgte ledere angiver i spørgeskemaundersøgelsen, at de har gjort brug af muligheden for ekstraordinær skoleoplæring. Det betyder, at elever, der var påbegyndt ekstraordinær skolepraktik eller ufor skyldt mistede deres uddannelsesaftale senest den 31. december 2020, har haft mulighed for at fortsætte i ekstraordinær skolepraktik, indtil de indgår en uddannelsesaftale eller afslutter uddannelsen. Overgangsordningen har alene omfattet igangværende elever (BUVM 2020b).

Den kvalitative analyse viser, at muligheden for ekstraordinær skoleoplæring har været særlig nødvendig i brancher, som har været meget påvirkede af nedlukninger som følge af covid-19. For de uddannelsesområder, der indgår i undersøgelsen, gælder det særligt hotel- og restaurationsbranchen og eleverne på de gastronomiske uddannelser og receptionistuddannelsen. For disse elever har muligheden for ekstraordinær skoleoplæring været afgørende. Ifølge de interviewede lærere har de elever, der mistede deres læreplads som følge af nedlukninger i branchen, alle fået deres læreplads igen, efter branchen igen er åbnet op.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt ledere viser, at muligheden for ekstraordinær skoleoplæring har bidraget til at fastholde elever på uddannelsen. 88 % af de adspurgte ledere, som har gjort brug af denne frihedsgrad, vurderer, at muligheden for ekstraordinær skoleoplæring i høj grad (44 %) eller i nogen grad (44 %) har bidraget til at fastholde elever i uddannelsen. Kun 13 % af lederne vurderer, at dette i mindre grad har gjort sig gældende (se tabel 1.11 i tabelbilaget).

6.2.1 Øget antal elever i skoleoplæring udfordrer skolernes økonomi

De interviewede ledere og lærere forklarer, at der har været forskellige udfordringer forbundet med, at andelen af elever i skoleoplæring på nogle skoler og uddannelser har været meget højere end før perioderne med nedlukninger. Det har blandt andet krævet noget særligt at målrette skoleoplæringen til en mere differentieret elevgruppe med større spredning i kompetenceniveauer.

Det er samtidig et perspektiv, at det har været en økonomisk belastning for nogle skoler at have så store andele af elever i skoleoplæring, og at skolerne har savnet økonomisk kompensation for de udgifter, det har medført.

6.3 Ekstra forsøg er blandt andet brugt til elever, som ikke lærte tilstrækkeligt under nedlukningen

30 % af de adspurgte ledere angiver i spørgeskemaundersøgelsen, at deres skole har anvendt muligheden for optag af elever på GF2 som et fjerde forsøg.⁹ Det vil sige, at eleverne har haft ret til at starte forfra på GF2 på samme eller anden uddannelse, selvom de allerede havde opbrugt deres eksisterende tre forsøg. Indsatsen er dog også tænkt bredere til også at omfatte elever, der ikke tidligere har gået på en erhvervsuddannelse og/eller har været berørt af nedlukninger i forbindelse med covid-19.

Den kvalitative analyse viser, at nogle uddannelser har benyttet sig af muligheden for optag af elever på GF2 som fjerde forsøg i tilfælde, hvor de har vurderet, at elever ikke har lært det, de skulle under perioderne med nedlukning.

Lærerne peger blandt andet på, at denne mulighed var god i forhold til de elever, som havde mistet motivationen undervejs i nedlukningen, eller som ikke havde opnået det nødvendige faglige niveau til at bestå grundforløbsprøven. På grund af lærernes udfordringer med at identificere elever med særlige faglige udfordringer i fjernundervisningen har de ikke haft samme mulighed for at sætte ind over for elever, der var fagligt bagud. Lærerne fik i nogle tilfælde således først kendskab til elevernes faglige mangler i forbindelse med genåbningen. I disse tilfælde var det muligt at give elevernes en forlængelse (jf. tidligere afsnit) eller give eleven mulighed for at starte helt forfra.

Der er dog forskellige holdninger til, hvorvidt muligheden for at tage GF2 igen har haft en virkning i forhold til at fastholde elever på uddannelsen. I spørgeskemaundersøgelsen vurderer 22 % af lederne, at muligheden for optag af elever på GF2 i høj grad (6 %) eller i nogen grad (16 %) har bidraget til at fastholde elever i uddannelsen. 30 % af lederne vurderer samtidig, at muligheden for optag af elever på GF2 i mindre grad (16 %) eller slet ikke (14 %) har bidraget til at fastholde elever i uddannelsen. En stor andel af lederne (48 %) svarer "Ved ikke" til dette spørgsmål (se tabel 1.11 i tabelbilaget).

⁹ Midlertidig suspendering af regel om antal forsøg på grundforløbets anden del for elever, som har påbegyndt tredje GF2-forløb i 1. halvår 2021 (Aftale om håndtering af faglige udfordringer hos elever i grundskolen og på ungdoms- og voksenuddannelser, juni 2021).

7 Fremadrettede perspektiver

Med afsæt i rapportens analyser og fund sættes der i dette kapitel fokus på skolernes blik på fremtiden. Kapitlet belyser, hvilke tiltag og indsatser, skolerne fortsat vurderer er nødvendige for at understøtte elevernes fremadrettede trivsel og faglige udvikling. De tre indsatser og tiltag, som skolerne særligt vil have fokus på fremadrettet, er:

- Fortsat brug af trivselsindsatser og mentorordninger
- Fokus på at styrke elevernes praktiske kompetencer
- Fastholdelse af de nye erfaringer med virtuel undervisning og et ønske om at supplere den fysiske undervisning med virtuel undervisning.

De tre tiltag vil blive udfoldet i de følgende afsnit.

7.1 Fortsat brug af trivselsindsatser og mentorordninger

Erfaringerne fra både første og anden nødundervisningsperiode er, at eleverne er bagud i forhold til deres sociale kompetencer og samarbejdskompetencer sammenlignet med tidligere årgange. Undersøgelsen viser, at det både er lederes og læreres vurdering, at eleverne i genåbningsperioderne oven på både første og anden nødundervisningsperiode skulle genlære den fysiske skoles sociale spilleregler. Det vurderes, at særligt grundforløbs eleverne havde svært ved at finde sig tilrette i det fysiske fællesskab, hvilket gav anledning til konflikter og uro.

Den kvalitative analyse viser desuden, at flere skoler har oplevet en stigning i andelen af elever med psykiske udfordringer som eksempelvis depression og angst. Erfaringen er, at nogle elever har trivedes i anden nedlukningsperiode, men derimod har haft svært med at vende tilbage til den fysiske undervisning i genåbningsperioden. Det skyldes blandt andet, at restriktioner og skiftende udmeldinger omkring rammer for undervisningen mv. har forstærket nogle elevers psykiske udfordringer, fx angst.

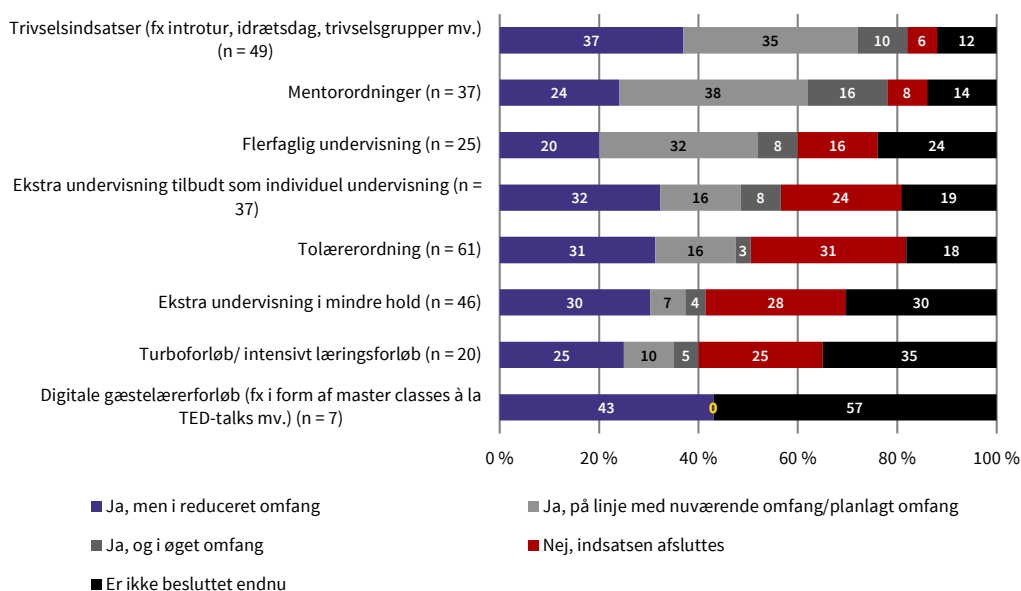
Behovet for at styrke elevernes sociale kompetencer og samarbejdskompetencer og hjælpe elever, som har psykiske udfordringer, er således nogle af de erfaringer, som skolerne tager med sig videre. Skolerne vil blandt andet arbejde på at understøtte de sociale fællesskaber gennem trivselsindsatser.

I spørgeskemaundersøgelsen er lederne blevet spurgt om, hvorvidt de fortsætter eller gentager nogen af de igangsatte eller planlagte indsatser efter bevillingen udløber. Størstedelen af lederne angiver, at de vil fortsætte med trivselsindsatser og mentorordninger.¹⁰ Dette fremgår af figur 7.1 herunder.

På trods af at størstedelen af eleverne har fået det godt, efter de er kommet tilbage på skolen, er der en gruppe elever, som fortsat har brug for ekstra fokus, vurderer både ledere, lærere og vejledere. Det gælder som tidligere nævnt blandt andet de elever, for hvem covid-19-perioden har forstærket eksisterende udfordringer som eksempelvis depression og angst.

FIGUR 7.1

Er der nogen af de igangsatte/planlagte indsatser, som I fortsætter eller gentager, efter bevillingen udløber?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på erhvervsuddannelser, Danmarks Evalueringsinstitut, 2021.

Note: Spørgsmålet er stillet til skoleledere, der har svaret "Ja, igangsat og er stadig i gang" eller "Ja, vi planlægger at igangsætte inden udgangen af året" til spørgsmålet "Har I igangsat, eller planlægger I at igangsætte følgende indsatser til at styrke elevernes læring og trivsel som følge af covid-19-pandemiens konsekvenser?", og som har svaret, at de valgte indsatser er helt eller delvist finansieret af de politisk afsatte midler.

Figuren oven for viser, at 37 % af lederne angiver, at de fortsætter trivselsindsatserne i reduceret omfang, mens 35 % angiver, at de fortsætter trivselsindsatserne i det nuværende/planlagte omfang. 10 % af lederne svarer samtidig, at de planlægger at fortsætte trivselsindsatserne i et øget omfang.

Samme billede tegner sig, når man ser på planerne for at fortsætte mentorordningerne. Her angiver 24 % af lederne, at de vil fortsætte mentorordningerne i reduceret omfang, og 38 % angiver, at

¹⁰ Det skal dog bemærkes, at det uagtet covid-19-situationen er et krav, at skolerne stiller mentorordninger i form af kontaktlærere til rådighed for elever, der har behov for særlig støtte.

de vil fortsætte mentorindsatserne i det nuværende omfang. 16 % af lederne angiver, at de vil øge omfanget af mentorindsatser. Mentorindsatser er dermed også den form for indsats, som flest ledere vil fortsætte i øget omfang.

7.2 Styrkelse af elevernes praktiske kompetencer

Erfaringerne fra både første og anden nødundervisningsperiode er, at eleverne er kommet bagud i tilegnelsen af praktiske kompetencer. Dette gælder særligt elever på GF2, som startede deres uddannelse op under anden nedlukningsperiode. Lærere og ledere vurderer, at særligt disse elever har haft svære forudsætninger for at tilegne sig praktiske kompetencer, da undervisningen primært er foregået virtuelt.

Selvom skolerne har haft gode erfaringer med eksempelvis at give eleverne uddannelsesforlængelser eller mulighed for at starte forfra på grundforløbet, vurderes det, at der stadig er behov for at styrke elevernes praktiske kompetencer. Eleverne har eksempelvis brug for at repetere konkrete emner eller metoder. Ekstra praktisk undervisning op til svendepøven er ligeledes et greb, som lærerne har gode erfaringer med, og som de vurderer vil være et nyttigt greb at benytte fremadrettet i forhold til at styrke elevernes kompetencer op mod svendepøven.

7.3 Fortsat brug af virtuel undervisning

De kvalitative interview viser, at erhvervsskolerne har fået øjnene op for virtuel undervisning. Flere af de besøgte skoler vil indføre virtuel undervisning til de formål, der giver værdi for eleverne og undervisningen. Der er dog bred enighed blandt informanterne om, at den virtuelle undervisning aldrig kan erstatte den fysiske, men både lærere og ledere kan se nogle perspektiver i den virtuelle undervisning, som kan udnyttes fremadrettet.

Der er eksempler på skoler, som mere systematisk vil indføre virtuel undervisning i fremtiden¹¹ fx en dag om ugen, da de er blevet opmærksomme på, at en relativ stor gruppe af elever trives bedre med undervisning derhjemme. Disse elever vil de gerne imødekomme ved at indføre virtuel undervisning fast en gang imellem.

På nogle skoler har lærerne erfaret, at det fungerer godt med virtuelt materiale i form af fx instruktionsfilm, som eleverne kan se igen og igen i deres arbejde med en konkret opgave. Disse videoer bidrager blandt andet til, at eleverne ikke behøver spørge om hjælp, hvis de går i stå, hvilket frigiver tid hos læreren, som vedkommende kan bruge på vejledning og feedback.

En gennemgående erfaring er desuden, at virtuel undervisning giver mulighed for øget fleksibilitet, fx hvis en lærer bliver forhindret i at møde op. I sådanne tilfælde kan undervisningen gennemføres virtuelt, i stedet for at læreren må aflyse timen, eller at eleverne skal arbejde selv. Flere lærere har ligeledes gode erfaringer med virtuelle møder eller hybridmøder, hvor nogle mødedeltagere er tilstede fysisk, og andre er med virtuelt.

¹¹ Det skal bemærkes, at ved fjernundervisning efter de almindelige regler skal undervisningen planlægges i den lokale undervisningsplan forud for forløbets opstart, og skolen skal registrere, hvor mange elever, der har modtaget virtuel undervisning i hvor mange timer ud af et skoleforløb og indberette det som fjernundervisning til en lavere taxametertakst.

Appendiks A – Litteraturliste

BUVM (2020a) ”Bekendtgørelse om nødundervisning m.v. på børne- og undervisningsområdet som led i forebyggelse og afhjælpning i forbindelse med COVID19”. Børne- og Undervisningsministeriet. Lokaliseret d. 10. februar 2022 på: 200315-Bekendtgørelse-om-noeundervisning.pdf.

BUVM (2020b) ”Ordninger om bedre adgang til skolepraktik” lokaliseret d. 11. februar 2022 på: <file:///C:/Users/B059571/Downloads/210111-Brev-fra-STUK-til-skolerne-om-overgangsordninger-til-de-midlertidige-regler-om-skolepraktik.pdf>

EVA. (2021). *Erhvervsskolelæreres erfaringer med nødundervisning under covid-19- pandemien: En undersøgelse af nødundervisning i foråret og sommeren 2020*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

Regeringen (Socialdemokratiet) og Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti, Nye Borgerlige, Liberal Alliance, Alternativet og Fri Grønne (2021). *Aftale om håndtering af faglige udfordringer og indsatser for at styrke trivsel hos elever og kursister i grundskolen og på ungdoms- og voksenuddannelser frem mod sommeren 2021, af den 18. februar 2021*. Lokaliseret 16. december 2021 på: <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2021/feb/210218-nye-indsatser-skal-styrke-faglighed-og-trivsel>.

Regeringen (Socialdemokratiet) og Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti, Liberal Alliance og Alternativet. (2021). *Aftale om håndtering af faglige udfordringer hos elever i grundskolen og på ungdoms- og voksenuddannelser, af den 1. juni 2021*. Lokaliseret 16. december 2021 på: <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2021/jun/210601-flere-frihedsgrader-og-295-mio-skal-understøtte-et-fagligt-loeft-i-2021>.

Retsinformation (2019) Bekendtgørelse om erhvervsuddannelser (BEK nr 570 af 07/05/2019) . Lokaliseret d. 10. februar på: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/570>.

Erfaringsopsamling: Elevernes læring og trivsel på erhvervsuddannelserne under covid-19-pandemien

© 2022 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7182-602-9

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 35 55 01 01
E eva@eva.dk
H www.eva.dk